

PhDr. Jitka Cvejnová
Mgr. Iva Papírníková
MUDr. Dominika
Benešová Gruntová

Diagnostika úrovně znalosti českého jazyka

(diagnostická příručka)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem ČR a rozpočtem magistrátu hlavního města Prahy.

Diagnostika úrovně znalosti českého jazyka

(diagnostická příručka)

Autorky:

PhDr. Jitka Cvejnová
Mgr. Iva Papírníková
MUDr. Dominika Benešová Gruntová

Grafická úprava:

Ondřej Polony

Vydalo:

Centrum pro integraci cizinců, o.s. 2007

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem ČR a rozpočtem magistrátu hlavního města Prahy.

Diagnostika úrovně znalosti českého jazyka

2007 © PhDr. Jitka Cvejnová, Mgr. Iva Papírníková, MUDr. Dominika Benešová Gruntová
2007 © Centrum pro integraci cizinců, o. s.

● ● ● ÚVOD ● ● ●

Tato příručka vznikla, aby pomohla pracovníkům Centra pro integraci cizinců (dále CIC) získat základní představu o úrovni znalosti češtiny klientů CIC. Vznikla díky finanční podpoře projektu „Individuální podpora zaměstnávání cizinců v Praze“ spolufinancovaným Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem České republiky a rozpočtem hlavního města Prahy. Garantem jazykové části uvedeného projektu se stala Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (dále AUČCJ), kterou v jednotlivých fázích projektu zastupovaly dvě komise expertek.

V roce 2006 pracovala komise expertek ve složení: PhDr. Marie Hádková, PhD. (vedoucí komise), PhDr. Jitka Cvejnová (členka), Mgr. Iva Papírníková (členka). V roce 2007 od února do data vydání této příručky pracovala komise expertek AUČCJ ve složení: PhDr. Jitka Cvejnová (vedoucí komise), Mgr. Iva Papírníková (členka), MUDr. Dominika Benešová Grundová (členka).

Jednotlivé členky komise jednak prováděly vlastní diagnostiku pro potřeby CIC a vypracovaly konkrétní testy pro tuto diagnostiku, jednak usilovaly o vypracování obecnější metodiky jazykové diagnostiky pro potřeby CIC, která je obsažena v této příručce. Pro účelný výběr vhodného typu následné jazykové výuky požádal zadavatel expertky také o zmapování jazykových škol a individuálních lektorů češtiny jako cizího jazyka na území ČR prostřednictvím dotazníkového šetření. Jeho výsledky jsou rovněž součástí této příručky. Na přání CIC byl připojen i soupis vhodných učebnic češtiny pro cizince.

Na práci expertní komise, na vzniku této metodické příručky a na jednotlivém testování se členky obou komisí podílely takto:

Marie Hádková. – základní koncepce testování opírající se o Společný evropský referenční rámec pro jazyky (dále SERR), testování dovednosti psaní, vytvoření testu pro dovednost psaní;

Iva Papírníková – vypracování vstupního jazykového dotazníku, testování dovednosti mluvení, vytvoření testu pro dovednost mluvení, vypracování dotazníků pro instituce a jednotlivé učitele a zpracování těchto dotazníků, zpracování tří kapitol této příručky - Přípravná fáze diagnostiky – vstupní dotazník, Testování dovednosti mluvení, Výsledky dotazníkového šetření ohledně vhodných vzdělávacích subjektů pro vzdělávání klientů v češtině;

Dominika Benešová Grundová – koncepce soupisu vhodných učebnic pro klienty CIC, testování dovednosti psaní, vytvoření rozšířeného testu pro dovednost psaní, zpracování dvou kapitol této příručky – Testování dovednosti psaní, Soupis učebnic češtiny pro cizince vhodných pro klienty CIC;

Jitka Cvejnová – testování dovednosti čtení a poslech, vytvoření testů pro dovednost čtení a poslech, zpracování kapitol této příručky - Úvod, Účel a cíle jazykové diagnostiky pro CIC, Teoretická východiska jazykové diagnostiky, Testování receptivních dovedností – čtení a poslech, Konečná fáze jazykové diagnostiky, Výsledky jazykové diagnostiky, Literatura, Obsah.

Autorky
V Praze dne 24. srpna

OBSAH

ÚVOD	5
OBSAH	7
I. ÚČEL A CÍLE JAZYKOVÉ DIAGNOSTIKY PRO CIC	9
II. TEORETICKÁ VÝCHODISKA JAZYKOVÉ DIAGNOSTIKY	10
A) Teoretická báze testování	10
B) Základní specifikace testování	10
a) Objektivní aspekty testování	11
b) Specifikace testovacího a hodnotícího rámce.....	11
c) Základní principy testování	13
III. PŘÍPRAVNÁ FÁZE JAZYKOVÉ DIAGNOSTIKY – VSTUPNÍ DOTAZNÍK	14
IV. VLASTNÍ TESTOVÁNÍ.....	15
A) Testování receptivních dovedností – čtení s porozuměním a poslechu s porozuměním	15
a) Forma a doba trvání testování	15
b) Zdůvodnění výběru jednotlivých položek - typizovaných úloh a možnosti variace	16
c) Postup testování – čtení s porozuměním.....	16
d) Postup testování – poslech s porozuměním	16
e) Zásady testování čtení s porozuměním a poslechu s porozuměním	17
f) Hodnocení.....	17
g) Zhodnocení dosavadních zkušeností.....	17
B) Testování produktivní dovednosti psaní.....	18
a) Forma a doba trvání testování	18
b) Zdůvodnění výběru jednotlivých položek testování.....	18
c) Možnosti variace	18
d) Postupy testování - psaní.....	19
e) Zásady testování - psaní.....	19
f) Hodnocení.....	19
g) Zhodnocení dosavadních zkušeností.....	20
C) Testování produktivní dovednosti mluvení	20
a) Forma testování, doba trvání testování, zdůvodnění jednotlivých položek testování	20
b) Možnosti variace	21
c) Postup testování	22
d) Zásady testování.....	22
e) Hodnocení.....	22
f) Zhodnocení dosavadních zkušeností.....	23
V. KONEČNÁ FÁZE JAZYKOVÉ DIAGNOSTIKY – VÝSTUPNÍ HODNOCENÍ	24
VI. VÝSLEDKY JAZYKOVÉ DIAGNOSTIKY.....	26

VII. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ OHLEDNĚ VHODNÝCH VZDĚLÁVACÍCH SUBJEKTŮ PRO VZDĚLÁVÁNÍ KLIENTŮ CIC V ČEŠTINĚ.....	28
A) Dotazníkové šetření pro instituce zajišťující výuku češtiny pro cizince	28
a) Struktura dotazníku	28
b) Výsledky dotazníkového šetření	29
c) Závěr	30
B) Dotazníkové šetření pro jednotlivé učitele zajišťující výuku češtiny pro cizince.....	30
a) Struktura dotazníku.....	31
b) Výsledky dotazníkového šetření	31
c) Závěr	32
VIII.SOUPIS UČEBNIC ČEŠTINY PRO CIZINCE VHODNÝCH PRO KLIENTY CIC	33
Učebnice češtiny pro anglicky mluvící cizince	33
Učebnice češtiny pro francouzsky mluvící cizince	39
Učebnice češtiny pro německy mluvící cizince	39
Učebnice češtiny pro rusky mluvící cizince.....	41
Učebnice češtiny pro ukrajinsky mluvící cizince	42
Učebnice češtiny pro španělsky mluvící cizince	42
Učebnice češtiny pro italsky mluvící cizince	42
Učebnice češtiny pro polsky mluvící cizince	42
Učebnice češtiny pro švédsky mluvící cizince	42
Učebnice češtiny pro arabsky mluvící cizince.....	43
Učebnice češtiny pro osoby, které neznají latinku.....	43
Učebnice češtiny pro děti.....	43
Učebnice češtiny bez zprostředkovacího jazyka.....	43
E-learning	45
IX. PŘÍLOHY.....	47
Příloha č. 1 – Vstupní dotazník	47
Příloha č. 2 – Testování čtení s porozuměním	48
Příloha č. 3 – Testování poslechu s porozuměním.....	55
Příloha č. 4 – Testování psaní.....	60
Příloha č. 5 – Testování mluvení	62
Příloha č. 6 – Dotazník pro instituce	68
Příloha č. 7 - Dotazník pro jednotlivé učitele	72
X. POUŽITÁ LITERATURA	75

I. ÚČEL A CÍLE JAZYKOVÉ DIAGNOSTIKY PRO CIC

CIC potřebuje v rámci individuální podpory zaměstnávání cizinců rychlý, efektivní a úsporný způsob hodnocení jazykových znalostí v češtině svých klientů. Potřebuje poznat, jaká je stávající úroveň klientových znalostí, jaké typy a úrovně jazykových kursů doporučit svým klientům pro účely jejich dalšího jazykového vzdělávání, na které jazykové zkoušky orientovat své klienty v rámci zvyšování jejich kvalifikace. V rámci podpory zaměstnávání cizinců potřebuje znát poměrně podrobně tzv. „jazykový profil“ svých klientů v češtině. Z tohoto důvodu přistoupilo CIC k jazykovému testování svých klientů, aby získalo přesnější představu o jejich konkrétních jazykových znalostech, neboť bylo zřejmé, že tato úroveň nevyplyne pouze z rozhovoru mezi klientem a sociálním pracovníkem. Pracovníci CIC se při své práci rovněž mnohokrát přesvědčili, že o jazykových znalostech jejich klientů dostatečně spolehlivě vždy nevyovídá ani doba strávená pobytem v České republice či absolvování různých kursů češtiny. Jazykové znalosti každého klienta jsou z tohoto hlediska opravdu „individuální“ a sociální pracovník by měl mít o této jazykové úrovni určitou přesnější představu, aby jeho další práce s klientem mohla být kvalitní.

Vzhledem k uvedeným okolnostem bylo rozhodnuto jednak konkrétně testovat klienty, se kterými se pracuje v rámci projektů „Individuální podpora zaměstnávání cizinců v Praze“ a „Individuální podpora zaměstnávání cizinců v ČR“, a určit jejich jazykovou úroveň v češtině, jednak vypracovat obecnější zásady diagnostiky, které by mohly být uplatněny v další práci s klienty. Výsledkem této práce je naše příručka jazykové diagnostiky.

II. TEORETICKÁ VÝCHODISKA JAZYKOVÉ DIAGNOSTIKY

A) Teoretická báze testování

Při hodnocení jazykových znalostí se obvykle nejdříve vymezuje, z jakého úhlu pohledu budeme přistupovat k jazykovému materiálu. Způsoby hodnocení jazykových znalostí vždy totiž odrážejí představu, která v dané chvíli existuje o jazyku a jeho užívání. V současné době převažuje hodnocení jazykových znalostí z hlediska jejich uplatnění v komunikaci, neboť v jazykové výuce převládá komunikativní metoda, kterou Rada Evropy v roce 1982 prohlásila za vhodnou ke všeobecnému užívání při vyučování cizích jazyků. Výsledkem dlouhodobého teoretického úsilí poskytnout společnou platformu výuce cizího jazyka a hodnocení stupně jeho zvládnutí se stala práce SERR, jež vznikla v rámci projektů financovaných Radou Evropy. V listopadu roku 2001 usnesení Rady Evropy doporučilo svým členům tento materiál jako vhodný nástroj „*hodnocení jazykové kompetence*“. Zmíněný materiál má dle svých autorů poskytovat „*obecný základ pro vypracování jazykových sylabů, zkoušek a učebnic v jednotlivých členských zemích Rady Evropy*“. V úplnosti by měl popisovat, co se musí uživatelé jazyka naučit, aby mohli určitý jazyk využívat ke komunikaci, jaké znalosti a dovednosti by se u nich měly rozvíjet. Dle našeho názoru je největším přínosem výše uvedeného materiálu definování jednotlivých úrovní nebo stupňů, jichž ti, kteří jazyk užívají, dosahují při jeho osvojování, čímž umožňuje měřit pokrok dosažený jednotlivými osobami v každém z vývojových stádií učení se jazyku. Dále by měl SERR podle svých autorů poskytovat soubor objektivních kritérií pro popis jazykové kompetence jednotlivých osob, měl by usnadnit vzájemné uznávání kvalifikačních osvědčení získaných v různých studijních zařízeních na území Rady Evropy a měl by napomoci pracovní mobilitě v rámci členských zemí.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti se expertky rozhodly, že při vypracování diagnostických testů a při tvorbě metodické příručky budou vycházet právě z teoretické báze popsané v SERR, neboť v současné době tento materiál představuje všeobecně uznávaný popis úrovní ovládnutí cizího jazyka. Při vypracování diagnostických testů byly využity především tyto kapitoly SERR: kapitola 3 - *Společné referenční úrovně*, kapitola 4 – *Užívání jazyka a uživatelé jazyka*, kapitola 7 – *Učební úlohy a jejich role ve vyučování jazyka*, kapitola 9 - *Hodnocení*.

B) Základní specifikace testování

Při specifikaci testování se vycházelo jednak z výše uvedených kapitol SERR, jednak z detailnějšího rozpracování problematiky hodnocení, které provedla skupina vedená Michaelem Milanovicem, generálním tajemníkem organizace ALTE a vedoucím oddělení pro jazykové zkoušky na Univerzitě v Cambridgi. Tato skupina shrnula v roce 2002 výsledky své práce do účelového tisku Rady Evropy ve Štrasburku, který existuje jak v anglické, tak francouzské verzi pod těmito názvy *Language examining and test development / Évaluation de compétences en langues et conception de tests*. Materiál je součástí společného úsilí divize Jazykové politiky Rady Evropy a organizace ALTE (Association of Language Testers in Europe), které má zavést přesné normy do jazykových zkoušek realizovaných podle SERR. Toto úsilí by mělo vyvrcholit syntetickým zpracováním celé problematiky v příštím roce.

Na základě výše uvedeného materiálu jsme provedly prvotní analýzu situace a stanovily jsme si základní specifikace pro daný projekt. Analýza testovací situace měla za cíl určit jednak objektivní aspekty testování, které bylo nutné vzít v úvahu, jednak základní rámec, v němž se testování bude odvíjet, a konečně určit i hlavní zásady, jež musíme při tvorbě jazykové diagnostiky dodržet.

a) Objektivní aspekty testování

Materiální podmínky testování byly určeny po vzájemné schůzce jazykových expertek a zadavatele. Bylo určeno, že testování bude probíhat v zasedací místnosti CIC v Praze, a to jak pro pražské, tak mimopražské klienty. Počet testovaných osob v rámci jednoho testovacího dne se pohyboval v rozmezí dvou až pěti osob. Dolní hranice byla stanovena vzhledem k optimalizaci nákladů na testování, horní hranice vzhledem k prostorovým možnostem místnosti určené k testování. Počet všech testovaných klientů nebylo možné předem stanovit. Nicméně už na počátku bylo zřejmé, že číslo nebude nijak vysoké a bude se pohybovat řádově v desítkách klientů. Tento předpoklad se ukázal jako správný, neboť testováním prošlo do data vydání příručky celkem 41 osob.

V rámci testování nebyl stanoven pevný harmonogram, testování mělo vždy proběhnout po vzájemně dohodě o termínu s expertkami, jakmile se CIC podaří získat klienty pro projekt. Testování, o něž se opírá tato příručka, probíhalo od února roku 2006 do června roku 2007 zhruba v měsíčních až dvouměsíčních intervalech.

AUČCJ, kterou si vybrala CIC v rámci tohoto projektu za garanta jazykového testování, určila na začátku roku 2006 tři jednotlivé členky první komise expertek. Tyto si pak zvolily ze svého středu za vedoucí PhDr. Marii Hádkovou, PhD. Vedoucí komise expertek stanovila v lednu až únoru 2006 teoretické základy testování na základě konzultací s pracovníky CIC a dalšími členkami komise. Všechny expertky se podílely jak na vlastním testování jako zkoušející, tak zároveň spolupracovaly na vytváření obecného rámce diagnostiky. Po rezignaci dr. Hádkové na členství v komisi, byla vybrána za další členku týmu MUDr. Dominika Benešová Grundová a vedoucí nové komise expertek se stala PhDr. Jitka Cvejnová. Všechny čtyři výše uvedené členky obou komisí splňovaly požadavky na praxi v oboru čeština jako cizí jazyk a na zkušenosti v oblasti jazykového testování.

Po celou dobu testování členky komise nezasahovaly do výběru zkoušených osob. Základní informace o testování klientům před jeho uskutečněním podávali pracovníci CIC, kteří také rovněž testovaným klientům sdělovali jejich výsledky. Na této fázi se členky komisí žádným způsobem nepodílely.

b) Specifikace testovacího a hodnotícího rámce

Na počátku projektu komise expertek rozhodla, že s ohledem na doporučení stanovená v SERR bude zjišťována jazyková úroveň klientů prostřednictvím testování základních řečových dovedností, tj. ve čtení, poslechu, mluvení a psaní. Měly jsme za to (ve shodě s SERR) a stále máme za to, že prostřednictvím sledování výkonu v jednotlivých jazykových dovednostech lze získat určitý obraz jazykové kompetence klienta. Jazykovou kompetenci žádná metoda totiž nemůže testovat přímo. Vždy ji lze hodnotit pouze prostřednictvím určitého počtu výkonů, které umožňují vytvořit si více či méně přesnou představu o stupni ovládnutí jazyka.

Dále jsme se rozhodly, že výkony v rámci jednotlivých dovedností budou přiřazeny ke společným referenčním úrovním popsaným v SERR. Předpokládaly jsme, že pro potřeby CIC bude stačit přiřadit výkon klienta v jednotlivých řečových dovednostech k příslušnému popisu této úrovně v SERR. Tento předpoklad se však ukázal jako mylný, hodnocení klienta prostřednictvím tabulek referenčních úrovní nemělo pro CIC relevantní výpovědní hodnotu a také učitelům v kursech, kam byli klienti po testu zařazováni, nepřinášelo adekvátní informaci. Postupně se proto upustilo od pouhého přiřazování výkonů k tabulkám referenčních úrovní a přešlo se ke komplexnímu hodnocení klientů (viz dále).

Třetím teoretickým předpokladem, který si expertky určily, bylo, že postačí sledovat úroveň klientů do úrovně B1 vymezené SERR. Expertky nepovažovaly zpočátku za nutné rozšiřovat hodnotící škálu nad tuto úroveň (tak zvanou prahovou úroveň), protože se domnívaly, že jakmile se klient dostane nad tuto úroveň, bude svým způsobem jazykově samostatný, (například při hledání práce) a bude schopen bez institucionální pomoci rozhodovat o svém dalším vzdělávání a zdokonalování v cizím jazyce. Tento předpoklad se ukázal jako mylný ze dvou důvodů: jednak bylo nutné zavést kategorii A0 pro situaci, kdy klient naprosto není schopen se v testu orientovat. Dosud nechápe nejjednodušší zadání a pokyny, nebo je negramotný. Dále na základě zkušeností, zejména z roku 2007, bylo třeba rozšířit testování i druhým směrem až do úrovně B2, neboť ještě i na této úrovni klienti potřebují pomoc s jazykovým vzděláním a vysokoškolsky vzdělaným klientům se i na tomto stupni jazykové úrovně obtížně hledá pracovní uplatnění v České republice.

Kvůli přesnosti rozhodování jsme hned od počátku upřednostňovaly pomocné rozdělení úrovní, tj. v rámci jedné úrovně specifikované SERR byly zavedeny vždy dvě pracovní hodnotící úrovně. Toto pomocné dělení bylo s úspěchem využito například v rámci projektů Rady Evropy ke kalibraci jednotlivých stupňů úrovně dovednosti mluvení (viz Cvejnová J. *Ústní zkoušky pro francouzštinu podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky - základní informace*) Celkem byly tedy v první etapě tvorby předpokládány tyto úrovně v jednotlivých dovednostech: A1/1, A1/2, A2/1, A2/2, B1/1, B1/2, v konečné etapě byla škála úrovní stanovena takto: A0, A1/1, A1/2, A2/1, A2/2, B1/1, B1/2, B2/1, B2/2.

V počáteční etapě bylo rovněž rozhodnuto, že vlastní testování se bude skládat ze 4 částí, z nichž každá část bude věnována testování jednotlivé dovednosti. Poslech, čtení a psaní budou testovány ve formě písemné zkoušky, mluvení ve formě ústní zkoušky. Aktivní neboli produktivní dovednosti (mluvení a psaní) budou tedy zjišťovány formou přímého hodnocení, pasivní neboli receptivní dovednosti (čtení a poslech) formou nepřímého hodnocení. Dále bylo stanoveno, že produktivní dovednosti budou hodnoceny přímo zkoušejícím, který posoudí na základě svých specificky definovaných kritérií kvalitu výkonu v dané dovednosti. Naopak receptivní dovednosti budou hodnoceny tzv. objektivně na základě jednoznačného klíče, kde pro každou otázku existuje jediná správná odpověď. Jednotlivá konkrétní řešení tohoto obecného zadání uvádíme dále v příslušných kapitolách.

V rámci testování nebylo zavedeno týmové rozhodování ani při výběru obsahu jednotlivých testů a ani při hodnocení výkonu. Expertky si určily svou oblast působnosti a v rámci této oblasti jednak vždy vypracovaly příslušnou část testu, jednak tento test zadávaly a vyhodnocovaly. I při zpracování této příručky zůstaly odpovědné za uvedenou oblast. Tento způsob práce se poněkud vzdaluje od postupů doporučených SERR, na druhé straně jednotlivé členky týmu měly přesně vymezeno své zadání, mohly se plně soustředit na svůj úkol a nerozptylovat se dalšími otázkami. Důvodem bylo mimo jiné početní omezení týmu expertek, zejména to, že každá z nich plnila více úkolů (tvůrce testu, zadavatel, hodnotitel) a nemohla se věnovat pouze teoretické analýze diagnostiky. Každá z expertek se nicméně snažila postupně vypracovat svou vlastní standardní proceduru hodnocení jednotlivých výkonů klientů tak, aby další hodnocení vždy probíhalo na základě řízeného úsudku. Vzhledem k tomu, že se při vypracování konkrétních testů neuplatnilo týmové rozhodování, výsledkem jazykové diagnostiky bylo vždy analytické hodnocení jednotlivých dovedností, neurčovalo se tedy sumárně, jaké celkové úrovně klient dosáhl, nýbrž pouze jaké úrovně dosáhl v jednotlivých dovednostech. Teprve na základě tohoto komplexního obrazu se

vyvozovaly další závěry. Uvedený systém vykazoval výhodu v tom, že stanovisko žádné z expertek v konečné fázi nezaniklo v kolektivním shrnutí.

c) Základní principy testování

Už v počátcích testování si expertky stanovily ve shodě s materiálem *Language examining and test development/Évaluation de compétences en langues et conception de tests*. čtyři důležité principy testování, ke kterým by měly při vypracování testů jazykové diagnostiky přihlížet. Jde o tyto principy: **validita** (do jakého stupně výsledek testu odráží skutečnou úroveň ovládnutí češtiny u testovaných klientů), **spolehlivost** (do jakého stupně jsou získané výsledky oproštěny od chyb), **proveditelnost** (do jakého stupně lze dále v praxi realizovat záměry tvůrců testu) a konečně **účinek** (do jaké míry jsou testy pro CIC efektivní).

Všechny tyto principy byly v praxi ověřovány až vlastním jazykovým testováním a zpětnou vazbou od klientů i pracovníků CIC (například ve formě námitek proti získaným výsledkům jak ze strany klientů, tak ze strany pracovníků CIC). Právě z tohoto důvodu byla jazyková diagnostika pro CIC velmi specifická i poměrně náročná. Výše uvedená kritéria bylo možné uplatňovat až po určité době, kdy se ustálila forma testů, kritéria hodnocení testů, ale i některé podmínky, jako je například doba trvání testů. Tato situace nutně vyplývala z požadavku zadavatele ihned zjišťovat úroveň testovaných osob, i z faktu, že nebylo možné počítat s tím, že test podstoupí větší množství osob¹. Nebylo například možné využít různé objektivní metody měření a kontroly testů, jako jsou například statistická měření validity, předběžné testování spolehlivosti a proveditelnosti, předběžné ověření apod. doporučená teoretickými pracemi. Zpětná vazba účinku, to je vlastní reakce CIC na získané výsledky, se plně projevila prakticky až po jednom roce zkoušení.

Je tedy nutné při hodnocení našich výsledků mít na paměti, že klienti se ocitali při testování vždy ve dvojí roli, jednak byla zjišťována úroveň jejich kompetence, jednak vlastní testování sloužilo k ověření fungování jednotlivých úloh testu. Tuto metodu nelze samozřejmě všeobecně doporučit, ale byla jedinou možnou v rámci definice požadavků formulovaných zadavatelem.

Vzhledem k nemožnosti ověřovat výše uvedené základní principy testování objektivními metodami testy zpočátku spíše vykazovaly charakter tak zvaných rozřazovacích testů (tzv. placement testů), kdy se snažíme klienta přiřadit k nějaké úrovni, aby mohl být dále jazykově efektivně vzděláván. Zdá se nám, že v počáteční etapě a za daných podmínek to byla jediná možnost, jak pracovat s výsledky testů. Domníváme se však, že metodou postupné optimalizace těchto rozřazovacích testů jsme se výše uvedeným kritériím jazykové diagnostiky více méně přiblížily.

1. V této souvislosti připomínáme, že statistické metody validity předpokládají testování jednotlivých položek přinejmenším na vzorku 100 – 150 osob.

● ● ● III. PŘÍPRAVNÁ FÁZE JAZYKOVÉ DIAGNOSTIKY ● ● ● – VSTUPNÍ DOTAZNÍK

V rámci zadávání jednotlivých testů jsme si uvědomily, že pouhý výsledek testu v jednotlivých dovednostech nám neodhalí všechny potřebné informace k určení dalšího jazykového vzdělávání klienta. V první etapě projektu jsme žádné informace o testovaném prakticky nezjišťovaly. Pouze formou pohovoru jsme prověřovaly klientova přání ohledně dalšího vzdělávání, částečně jsme se pokoušely zjistit jeho jazykové sebehodnocení. Nedělo se to standardizovanou formou dotazníku, ani jsme získané poznatky nevyužívaly při hodnocení klienta.

Teprve v druhé etapě testování od února 2007 jsme si na základě zkušeností získaných v první fázi uvědomily, že hodnotitel by měl v rámci zadané jazykové diagnostiky získat i základní informace o testovaném, aby mohl porovnat dosažený „objektivní“ výsledek v testu se subjektivními předpoklady klienta. Jednalo se například o případy, kdy klient, který žije v České republice mnoho let, při testu vykazuje velmi nízkou úroveň, neboť je negramotný, nebo případy, kdy klient vykazuje při rozhovoru se sociálním pracovníkem průměrnou jazykovou kompetenci v češtině, ale při testování určitou část testu vzdal, a tak jsme prostřednictvím testování nemohly určit jeho skutečnou úroveň apod. CIC ze své strany zadávání vstupního dotazníku podpořilo.

Ke zjišťování informací o testovaném jsme zvolily formu standardizovaného dotazníku, který jménem klienta vyplňovala některá z přítomných expertek. Dotazník jsme sestavily celkem z 20 položek (viz Příloha č. 1), z nichž bylo možné předběžně vyvodit míru klientovy jazykové kompetence a usnadnit následné testování včetně diagnostického výstupu. Předcházející testování ukázala, že je nezbytné do dotazníku zařadit otázku na míru klientovy gramotnosti. Z eventuální klientovy negramotnosti je možné okamžitě vyvodit další postupy a zbytečně ho nezatěžovat neefektivním testováním.

Při přípravě dotazníku jsem vycházely z faktu, že velkou roli v učení se jazykům hraje klientův věk, stupeň dosaženého vzdělání, motivace a jazykové prostředí, v němž se klient pohybuje. Proto byly zařazeny právě tyto otázky.

Jiným důležitým ukazatelem pro následnou výuku může být i klientovo sebehodnocení, informace o jeho vlastních jazykových a komunikačních potřebách, nedostatcích, o kterých ví a chtěl by je dalším studiem eliminovat.

Pro další jazykové vzdělávání klienta může být směrodatná i jeho předešlá pozitivní či negativní zkušenost s výukou češtiny a to jak individuální, tak institucionální. V případě pozitivního ohlasu na předešlé studium je vhodné na něj při dalším výběru navázat, v případě ohlasu opačného se naopak na základě klientových výtek snažit vyhnout výběru podobného, klientem kritizovaného kurzu.

Negativní zážitky ze studia může přinášet i nevhodnost probíraných témat, proto jsme považovaly za vhodné zařadit otázku týkající se klientům nemilých, tzv. tabu témat, jimž by se raději ze sociálních, náboženských či jiných osobních důvodů vyhnuli.

Aby došlo k co nejvhodnějšímu výběru kurzu či individuální výuky, snažily jsme se dále zmapovat klientovy studijní návyky, časové možnosti a kolik času je ochoten/schopen do studia investovat.

Na následných diagnostikách se nám potvrdilo u klientů, kteří již úspěšně začali studovat námi doporučené kurzy, že výběr otázek v tomto dotazníku plně splňuje svůj účel a značně usnadňuje další práci s klientem, pokud jde o jeho jazykové vzdělávání.

● ● ● IV. VLASTNÍ TESTOVÁNÍ ● ● ●

Vlastní testování klientů probíhalo vždy v dopoledních hodinách, nejčastěji v době od 10.00 do 13.00. Při volbě denní doby jsme vycházely hlavně z toho, co vyhovuje klientům, a ukázalo se, že právě toto časové období je pro klienty vhodné nejvíce.

Nejdříve byl klientům zadán vstupní dotazník, který s ním jeden z testujících individuálně vyplnil. Vyplňování dotazníku jsme využily k navázání kontaktu s testovaným a k vytvoření vhodné atmosféry k testování. Vzhledem k malému počtu testovaných (2-5) se tento záměr v naprosté většině případů podařil.

Testování prvních tří dovedností probíhalo kolektivně, testování dovednosti mluvení bylo individuální. Testování jednotlivých dovedností se postupně ustálilo v pořadí: psaní, čtení s porozuměním, poslech s porozuměním a mluvení. Jsme si vědomy, že toto pořadí testovaných dovedností neodpovídá doporučeným zásadám přesně, např. již výše uvedené organizace ALTE, ale zvolily jsme je z časových a organizačních důvodů. Jelikož někteří naši klienti už při vyplňování vstupního dotazníku oznamovali, že spěchají za svými dalšími povinnostmi, zařadily jsme jako poslední individuální testování mluvení, při němž bylo možné pružně vyhovět požadavkům jednotlivých klientů ohledně jejich pořadí při testování. Pořadí testování kolektivních dovedností se dále určilo tak, že jako první jsme zařadily testování psaní, kde první úloha této části (vlastnoruční vyplnění krátkého osobního dotazníku) obsahově navazovala na předcházející aktivitu, kdy klienti vyplňovali vstupní dotazník se zkoušejícím. Tato návaznost a opakování určitých situací mohly zejména u méně pokročilých klientů vzbudit pocit větší sebedůvěry při plnění písemných úkolů. Co se týče dalšího pořadí, za psaní jsme zařadily čtení, jako relativně jednodušší receptivní dovednost, a pak poslech, který je vždy považován za náročnější pro testovaného. Mezi kolektivním testováním jednotlivých dovedností byla vždy jen krátká organizační přestávka. Větší přestávku jsme měly v úmyslu zařadit před testováním mluvení, ale často klienti tak pospíchali, že se opět zařadila pouze přestávka organizační.

A) Testování receptivních dovedností – čtení s porozuměním a poslechu s porozuměním

a) Forma a doba trvání testování

Pro testování receptivních dovedností bylo vybráno osm typizovaných úloh, které by měl klient umět v praxi řešit. Každá úloha by měla odpovídat jednomu stupni na zvolené hodnotící škále A1/1-A1/2-A2/1-A2/2-B1/1-B1/2-B2/1-B2/2.

Rovněž byla určena maximální doba řešení úloh u testu čtení. Tato doba byla stanovena tak, že úlohy vypracoval klidným tempem rodilý mluvčí, přičemž mu byl změřen celkový čas k vypracování a kontrole jednotlivých úloh. K získanému času bylo přidáno pět minut. Po prvních testech klientů se pak ověřila doba vypracování jednotlivých položek klienty. V této souvislosti se ukázalo, že není třeba tuto dobu nijak výrazněji měnit a ustálila se na 30 minutách, když se do celkové doby trvání testu zahrnují poslední dvě úrovně, které zpočátku nebyly testovány. Tato doba nezahrnuje vysvětlení pokynů k vypracování testu, nýbrž pouze vlastní dobu vypracování testu klientem.

Co se týče doby testování poslechu, přesná doba trvání testu nebyla exaktně stanovena. Klienti tento test nevypracovávají samostatně, ale mají před sebou list s jednotlivými úlohami a testovací arch vyplňují spolu se zkoušejícím, který jim nejdříve sdělí pokyn k dané úloze a pak tuto úlohu dvakrát přečte přirozeným tempem. Při testování jsme zvolily u náročnějších úloh čtení třikrát, ale po konzultaci s expertkami,

kteří se podílely na testování zkoušek STANAG, jež se využívají k testování jazykových dovedností zaměstnanců organizace NATO a v armádě ČR, jsme dospěly k názoru, že k ověření poslechu s porozuměním postačí dvojí čtení.

b) Zdůvodnění výběru jednotlivých položek - typizovaných úloh a možnosti variace

Všechny texty, které využíváme k testování v jednotlivých úlohách, jsou autentické, a to jak texty čtecí, tak poslechové. Jejich obtížnost jsme volily tak, aby odpovídaly popisům úrovní pro dané dovednosti ve 3. kapitole SERR. Protože jsme při volbě textu braly v úvahu praktické potřeby klientů a možnost vytvářet varianty jednotlivých textů, nezvolily jsme pro určitou dovednost konkrétní text, ale vybraly jsme pro danou úroveň vždy jeden typický žánr, který může být pro jednotlivé zkoušení různým způsobem obměňován. To znamená, že testovací úlohy uvedené v příloze představují jednu možnou variantu možného modelu.

Pokud jde o čtení, zvolily jsme tyto textové žánry: nápisy, informace o televizním programu, inzerát, stručná informace o počasí na internetu, reklamní leták, informace o České republice, informace o zdravé výživě, protipožární pokyny.

Pokud jde o poslech, zvolily jsme tyto textové žánry: hlášení v metru, telefonní informace, jednoduché vyprávění, hlášení na nádraží, telefonní rozhovor, informace rozhlasu o programové nabídce, rozhlasové dopravní zpravodajství, podrobné rozhlasové meteorologické zpravodajství.

c) Postup testování – čtení s porozuměním

Zkoušení si připraví psací pomůcky. Klienti vypracovávají test bez slovníku a jakýchkoliv dalších jazykových pomůcek. Během testování jsou vypnuty mobilní telefony. Zkoušející po svém krátkém představení a úvodním slově rozdává zkoušeným testovací archy, upozorní je, aby arch podepsali a vysvětlí jim pokyny k jednotlivým úlohám. Zeptá se, zda klienti nemají nějaké dotazy, a oznámí jim, že v průběhu testování už nebude odpovídat na žádné další dotazy. Upozorní je rovněž na nutnost pracovat samostatně. Nakonec sdělí zkoušeným časový limit. Od této chvíle řeší klienti jednotlivé úlohy sami a běží čas testování. Je možné klientům oznámit polovinu vyčerpání časového limitu a eventuálně posledních pět minut testování, pokud si zkoušení nemohou kontrolovat čas. Po vypršení časového limitu zkoušející jednotlivé vyplněné archy zkoušeným sebere. Pokud někdo skončí před uvedeným limitem, odevzdá arch zkoušejícímu a opustí zkušební místnost, kam se vrátí až na další etapu testování.

d) Postup testování – poslech s porozuměním

Zkoušení si připraví psací pomůcky. Klienti vypracovávají test bez slovníku a jakýchkoliv dalších jazykových pomůcek. Během testování jsou vypnuty mobilní telefony. Zkoušející rozdává zkoušeným testovací archy, upozorní je, aby arch podepsali. Potom je seznámí s tím, že si dvakrát vyslechnou text a zároveň budou řešit úlohy v textu. Vyzve klienty, aby si přečetli zadání první úlohy. Zeptá se, zda klienti porozuměli, a pak přečte dvakrát přirozeným klidným tempem text první úlohy. Mezi oběma čteními udělá krátkou technickou přestávku, asi půl minuty. Po dvojitým přečtení první úlohy ponechá klientům kratší technickou pauzu 1-2 minuty k doplnění zápisu do archu a vyzve klienty k přečtení zadání druhé úlohy. Poté přistoupí k jejímu čtení. Takto pokračuje u každé další úlohy až do konce. Před poslední úlohou upozorní klienty, že se jedná o poslední úlohu testování. Po jejím přečtení ponechá klientům dvouminutovou pauzu a poté vybere testovací archy.

e) Zásady testování čtení s porozuměním a poslechu s porozuměním

Testování probíhá v klidné a přátelské atmosféře, kterou se pokusí zkoušející vytvořit v úvodní části. Pokyny jsou sdělovány klientům co možná nejjednodušším způsobem. Zkoušející užívá krátké věty, eventuálně může využít jednoduchých srozumitelných gest a grafického znázornění na tabuli, aby zkoušený jeho pokyny pochopil. Se zkoušenými hovoří jen o věcech týkajících se příslušného testování. Na případné dotazy odpovídá vždy jen před zadáním práce. Zkoušející dbá především na to, aby byl správně dodržen celkový čas testování při zkoušení dovednosti čtení s porozuměním a časové rozestupy při poslechu. Dále dbá na to, aby klienti psali pouze na testovací archy a aby pracovali samostatně.

Pokud při vyplňování vstupního dotazníku zjistíme, že klient neovládá latinku v písemné podobě, tuto část diagnostiky s ním neprovádíme, pouze do příslušného testovacího archu uvedeme jeho jméno a důvod, proč student tuto část testování nepodstoupil.

f) Hodnocení

Každá úloha obsahuje několik úkolů, jejichž řešení je ohodnoceno body tak, aby za splnění všech úkolů v rámci jedné úlohy mohl získat maximální počet 10 bodů. Vzhledem k tomu, že test obsahuje celkem 8 úloh, může klient dosáhnout v rámci celého testování maximálně 80 bodů. Dále jsme určily, že pro přiřazení k úrovni A1/1 bude vyžadován minimální možný počet 8 bodů získaný v rámci celého testu. V rámci rozmezí 8 až 80 bodů jsme pak vycházely z toho, že získání vyššího stupně je postupně vždy obtížnější, a proto jsme se pokusily vyjádřit tento rozdíl mezi jednotlivými úrovněmi nárůstem bodů tak, aby celkové hodnocení nevyjadřovalo celkovou úroveň klienta pouze lineární metodou. Celková úroveň v rámci dovednosti byla proto určována pomocí níže uvedené tabulky:

úroveň	A0	A1/1	A1/2	A2/1	A2/2	B1/1	B1/2	B2/1	B2/2
počet bodů	0 - 7	8 - 10	11 - 14	15 - 20	21 - 28	29 - 38	39 - 50	51 - 64	65 - 80

g) Zhodnocení dosavadních zkušeností

Jak již bylo výše uvedeno, původně jsme vycházely z toho, že klienti, kteří budou potřebovat pomoc CIC, budou dosahovat maximálně úrovně B1/2. Výsledky z roku 2006 tuto skutečnost více méně potvrdily, neboť většina klientů se pohybovala v receptivních dovednostech kolem úrovně A2/2, někteří klienti byli ojedinele pak slabší nebo lepší, ale ne nijak výrazněji. Vzhledem k tomu, že někteří klienti dokonce neznali latinku, nebo byli negramotní, nemohli konat písemnou zkoušku a dovednosti čtení s porozuměním a poslech s porozuměním u nich nemohly být de facto testovány. Od února 2007 se úroveň klientů výrazně zlepšila, a proto bylo nutné přikročit k rozšíření typizovaných úloh až do úrovně B2/2, a tím k rozšíření doby trvání čtecího a poslechového testu. Získané zkušenosti také vedly autorku testů k úpravě bodovací tabulky, když si uvědomila, že celkovou úroveň klienta není možné zachycovat pouze lineární metodou, jak činila v roce 2006.

Poslechové úlohy byly zkoušejícím pouze čteny, v rámci zkvalitnění diagnostiky by bylo v budoucnosti vhodné nahrát jednotlivé úlohy na CD-ROM nebo na DVD tak, aby se odlišily alespoň dva hlasy - ženský a mužský. Je to nutné rovněž proto, aby poslech nebyl negativně ovlivňován momentálními dispozicemi zkoušejícího.

B) Testování produktivní dovednosti psaní

a) Forma a doba trvání testování

Pro testování písemného projevu byla sestavena sada osmi typizovaných úloh, které jsou odstupňovány podle náročnosti tak, aby každá odpovídala jednomu stupni na škále A1/1-A1/2-A2/1-A2/2-B1/1-B1/2-B2/1-B2/2 podle SERR. Testovací úlohy pro psaní jsou uvedeny v příloze.

Pro testování dovednosti psaní byl stanoven časový limit 50 min. Klienti s pokročilejší znalostí češtiny mohou splnit úkoly v kratším časovém limitu. V takovém případě je vhodné je povzbudit, aby zejména v úlohách 5 až 8 využili zbývajícího času k napsání delšího textu, neboť to zkoušejícímu pomůže v přesnější diagnostice.

b) Zdůvodnění výběru jednotlivých položek testování

Testovací položky byly zvoleny s ohledem na referenční úroveň SERR a modelové deskriptory typu „Co student dokáže“ (viz kap. 3 SERR). Dále jsme při tvorbě typizovaných úloh braly v úvahu i kulturní zvláštnosti českého prostředí, se kterými se klienti velmi pravděpodobně dostanou do styku (psaní blahopřání k svátku, závodní stravování a MHD v zadání inzerátu). Zvažovaly jsme také sociokulturní postavení klientů v české společnosti (žadatelé o azyl, osoby s přiznaným azylem nebo povolením k pobytu) a tyto úvahy se promítly i do variant testovacích úloh zmíněných níže.

c) Možnosti variace

Úloha č. 1 mnoho možností k obměně nenabízí, neboť jde o základní identifikační údaje klienta. V úvahu připadá zařazení položky „národnost“, eventuálně „státní občanství“ např. místo telefonních kontaktů.

Úloha č. 2 může být obměněna například přáním k svátku místo k narozeninám nebo velikonočním či vánočním přáním místo pozdravu z výletu.

V úloze č. 3 lze změnit téma na *Moje práce, Můj dům/byt*.

V úloze č. 4 lze téměř libovolně obměnit údaje v pracovní nabídce nebo zcela změnit téma inzerátu na nabídku ubytování (pronájem bytu/pokoje) či vzdělání (např. rekvalifikační kurz – práce na PC, účetnictví, masáže apod.). Při obměně pracovních nabídek je třeba brát v úvahu, že i klienti s vyšším vzděláním si kvůli jazykovému hendikepu často volí práci méně kvalifikovanou, kde nedostatek jazykových znalostí není zásadní překážkou jejího výkonu – např. úklidové práce, obsluha strojů, řízení automobilu apod. Proto doporučujeme nezařazovat práce vyžadující vysokou kvalifikaci, specializaci (lékařství, advokacie aj.) či dobré komunikační dovednosti (sekretářka, asistentka, obchodní zástupce). Taková nabídka bude motivovat minimum klientů, některé by dokonce mohla odradit od vypracování úlohy. Vzhledem k rozmanité věkové struktuře klientů CIC doporučujeme vypustit z analogického důvodu i jakékoli zmínky o věku.

Úloha č. 5 nabízí mnoho variant díky motivačnímu obrázku – je dobré vybírat situace, které jsou blízké více kulturám a jejich chápání se v rámci různých kultur zásadně nemění. Obrázky znázorňující situace specifické pro české reálie nemusí být pro zahraniční klienty pochopitelné, někdy mohou být dokonce provokující či urážlivé.

Úloha č. 6 poskytuje různé možnosti změny tématu, přičemž však musí být dodržena podmínka užití minulého času – např. *moje poslední dovolená/prázdniny; film/kniha, který/á se mi líbil/a; jak jsem přijel/a do ČR*.

Úloha č. 7 může být změněna např. na popis bytu/domu, který by si klient přál.

Úloha č. 8 už v zadání nabízí více variant. Zadání lze eventuálně změnit na dopis do novin nebo časopisu – sdělení vlastní zkušenosti, reakce na kontroverzní téma, zpráva o určité akci apod.

d) Postupy testování - psaní

Zkoušení si připraví psací pomůcky. Klienti vypracovávají test bez slovníku a jakýchkoliv dalších jazykových pomůcek. Během testování jsou vypnuty mobilní telefony. Každý klient obdrží od zkoušejícího vlastní sadu testovacích archů (sešitých dohromady), řešení jednotlivých úloh se píše na tyto archy. Všichni klienti mají stejné úlohy. Nepředpokládáme možnost opisování, neboť motivace klientů k podstoupení jazykové diagnostiky je zcela jiná než u běžného školního testování. Zkoušející po rozdání testovacích archů zřetelně oznámí časový limit. Během písemného testování klienti nemohou mluvit, zkoušející však může klientovi na jeho dotaz poskytnout doplňující vysvětlení k zadání úlohy, pokud klientovi toto zadání není zcela jasné. Pět minut před koncem limitu je vhodné na tuto skutečnost upozornit klienty. V případě, že některý klient skončí s psaním před vypršením limitu, je vhodné ho povzbudit, aby se ještě více rozepsal v úlohách číslo 5 až 8 (pokud je toho schopen). Nehodlá-li klient tuto možnost využít, odevzdá testovací archy a opustí testovací místnost tak, aby nerušil ostatní. Klientům, kteří opouštějí místnost, je třeba jasně sdělit, kdy se mají dostavit k následující části diagnostiky. Není vhodné, aby klient odešel v této pauze na jednání se sociálním pracovníkem CIC – je potřeba respektovat čas vyhrazený jazykové diagnostice.

e) Zásady testování - psaní

Testování dovednosti psaní provádíme ve skupině. Optimální k tomuto účelu je klidná a tichá místnost, kde se klienti mohou maximálně soustředit na svůj písemný projev a nejsou vyrušováni hovorem jiných osob (zkoušejících, sociálních pracovníků aj.). Zkoušející sám rovněž dodržuje klid v testovací místnosti - neobchází píšící klienty ani jiným způsobem nekontroluje průběžné plnění úloh, neboť takové chování zvyšuje nervozitu klientů a ruší je.

Pokud při vyplňování vstupního dotazníku zjistíme, že klient neovládá latinku v písemné podobě, tuto část diagnostiky s ním neprovádíme, pouze do příslušného testovacího archu uvedeme jeho jméno a důvod, proč student tuto část testování nepodstoupil.

f) Hodnocení

U každé úlohy se hodnotí její věcná správnost, gramatická správnost, bohatost slovní zásoby, plynulost a srozumitelnost; celkem tedy 5 aspektů na škále 1-10 bodů, kde 1 bod je minimum a 10 bodů maximum. Klient tak za každou úlohu může získat maximálně 50 bodů. Jeho skóre za danou úlohu je poměr skutečně získaných bodů vzhledem k maximu. Toto číslo indikuje, jak klient zvládá danou úroveň v písemném projevu (např. na úrovni A2/2 získá 90% bodů, zatímco na úrovni B1/1 už jen 30%).

Dále jsme zvažovaly, jak vyjádřit výslednou dovednost písemného projevu klienta v kontextu celého diagnostického testu psaní. Numericky jde o celkový počet získaných bodů v poměru k maximu 400 bodů (8 x 50). Pro přiřazení skóre v rozmezí 0-100 % odpovídajícího daným úrovním testu jsme vycházely jak ze zkušeností, tak

z teoretické úvahy, že přechod k vyšším úrovním ovládnání jazyka není přímo úměrný ani počtu výukových hodin, ani množství osvojených slov či slovních spojení či jiným měřitelným faktorům, ale naopak je čím dál pomalejší a nerovnoměrnější a nelze jej tedy vyjádřit jako lineární přírůstek o určité konstantní velikosti. Proto jsme použily následující škálu, kde každá následující vyšší úroveň se od předcházející nižší úrovně vzdaluje o zvyšující se násobek tří:

úroveň	A0	A1/1	A1/2	A2/1	A2/2	B1/1	B1/2	B2/1	B2/2
počet bodů	0	3	6	12	21	33	48	64	85

Tak např. rozdíl mezi úrovněmi A2/2 a B1/1 je 12 procentních bodů ($33 - 21 = 12 = 3 \times 4$), zatímco k postupu z B1/1 na B1/2 už musí být skóre vyšší o 15 procentních bodů ($48 - 33 = 15 = 3 \times 5$). Násobky tří byly zvoleny proto, aby umožnily pokrýt všech osm úrovní v rozmezí 0 - 100%.

g) Zhodnocení dosavadních zkušeností

Původní pracovní hypotéza počítala s klienty, jejichž dovednosti budou spadat do podprahových úrovní češtiny (A1-A2) či eventuálně do prahové úrovně znalosti češtiny (B1). Expertky pod vedením M. Hádkové se inspirovaly výše uvedenými pracemi Rady Evropy a využily jemnější diagnostickou škálu pro všechny dovednosti, ve které tyto tři úrovně byly rozděleny každá na dvě podúrovně. M. Hádková pak vytvořila pro každou podúroveň typizovanou diagnostickou úlohu, která sloužila k ověření dovednosti psaní a vycházela z popisu dané úrovně v SERR a Evropském jazykovém portfoliu. Vznikla tak diagnostická baterie o 6 úlohách. Tento soubor svým rozsahem zcela postačoval pro klienty testované mezi únorem a listopadem 2006, neboť z dvaceti testovaných osob bylo devět buď zcela negramotných, nebo tito klienti neovládali latinku, a pouze jedna klientka dosáhla v dovednosti psaní úrovně A2/2. Ostatní klienti v tomto období dosáhli různých podprahových meziúrovní.

Od února 2007 začali na diagnostiku přicházet jednotliví klienti (resp. klientky) s větším rozsahem znalostí češtiny, než počítala původní pracovní hypotéza – to znamená, že někteří ovládali češtinu na vyšší úrovni, než je prahová úroveň (B1). Dosavadní diagnostický soubor o 6 úlohách postupně přestal postačovat svým rozsahem, a proto autorka testu D. Benešová Grundová přistoupila k jeho rozšíření o další dvě úlohy pro úrovně B2/1 a B2/2. Přidané úlohy na vyšších úrovních vyžadují komplexnější přístup a pochopitelně kladou na klienty větší nároky. Proto došlo k prodloužení písemného testu z původních 30 na 50 minut.

V průběhu projektu se rovněž ukázalo, že původně navržený způsob hodnocení na škále 1-10 bodů za každou úlohu je málo přesný a také dost subjektivní. Nepostihuje dostatečně podrobně různé kvalitativní aspekty psaného projevu, jako je věcná a gramatická správnost, plynulost, srozumitelnost, bohatost slovní zásoby. Tyto aspekty mají pro diagnostiku a praktické použití jejích závěrů značný význam a významně ovlivňují doporučení týkající se další výuky. Proto jsme po konzultaci v rámci expertní komise rozhodly změnit tento způsob hodnocení na přesnější, i když pracnější způsob hodnocení, který je popsán výše.

C) Testování produktivní dovednosti mluvení

a) Forma testování, doba trvání testování, zdůvodnění jednotlivých položek testování

Mluvení bylo testováno individuálně a ústně. Vzhledem k tomu, že se úroveň osvojení jazyka u klientů CIC pohybuje mezi A1-B2 dle SERR, považujeme za ideální čas zkoušení dolní doporučovanou hranici 8 – 10 min. (viz N. Underhill, *Testing*

spoken language, Cambridge 1987). Protože se testování účastnily dospělé osoby, které ve většině případů nenavštěvovaly kurzy češtiny, nebyly při testování používány simulační úlohy. Svou roli hrál i fakt, že se jedná o klienty s rozdílným kulturním a sociálním zázemím a rozdílnou úrovní jazykové a komunikační kompetence.

Pro testování ústního projevu klienta byl zvolen vizuální stimul v podobě série fotografií vybraných na základě SERR (4.2 Témata komunikace in SERR, Olomouc 2002), jež zobrazují běžné životní situace, lidi a blízké prostředí. Vycházelo se z předpokladu, že se jedná o situace, se kterými se klient už setkal, a nebude mít tedy problémy při prokazování svých jazykových dovedností.

Na základě několika ověření a s ohledem na stanovenou dobu testování mluvení byla série obrázků sestavena celkem z 6 fotografií. K těmto fotografiím byly vytvořeny standardizované otázky. První dva obrázky byly opatřeny pěti otázkami - zjišťovacími i doplňovacími. Byly zvoleny jak otázky zavřené, tak otevřené, aby se prokázalo, nakolik je klient seznámen s větným členěním v češtině a jak pohotově dovede reagovat na střídání typově odlišných otázek. Otázky byly za sebou řazeny vzestupně dle své jazykové obtížnosti. Při jejich sestavování bylo využito publikací s dosud popsány čtyřmi referenčními úrovněmi češtiny jako cizího jazyka (viz Literatura). Takto sestavené otázky vedly k zjednodušení hodnocení jednotlivých výkonů.

Zatímco první dvojice obrázků opatřená otázkami si kladla za cíl testovat především pohotovost reakce, u druhého páru obrázků měl klient prokázat schopnost aktivně vytvořit jazykově funkční a správně členěnou otázku. Obrázky byly vybírány tak, aby klient nemohl použít ty samé otázky, které mu položil zkoušející u první dvojice předložených fotografií.

Třetí dvojice obrázků slouží k popisu situace, předmětů, lidí aj. Zde mohl klient prokázat, zda se dokáže souvisle vyjádřit na volné téma, obrázek měl pouze stimulační úlohu. Cílem této volné, tj. dílčími úkoly zcela neomezované části, bylo prokázat míru klientovy komunikační kompetenci, míru využití komunikačních strategií, aniž bychom ho při mluvení omezovaly otázkami.

.Díky zkušenostem získaným při testování prvních klientů vzniklo postupně několik sad, které se od sebe liší svou obtížností a zohledňují předpokládanou úroveň této řečové dovednosti klienta na škále A1 až B2/2. Je nutné rovněž upozornit, že orientační přehled o klientově dovednosti mluvit získávají zkoušející s hodnotitelem už při úvodním pohovoru s klientem, během něhož odpovídá na různé otázky týkající se např. jeho dosavadního studia češtiny, viz kapitola III. Přípravná fáze jazykové diagnostiky – Vstupní dotazník.

První testování mluvení rovněž prokázalo, že při výběru obrazového materiálu je nutné brát v potaz i kulturně sociální zázemí klienta a vyhnout se tak případným tabuizovaným tématům, jako jsou např. náboženské vyznání, sociální postavení atd., která by svou choulostivostí mohla podstatně narušit atmosféru testování, a tím i hodnocení výkonu.

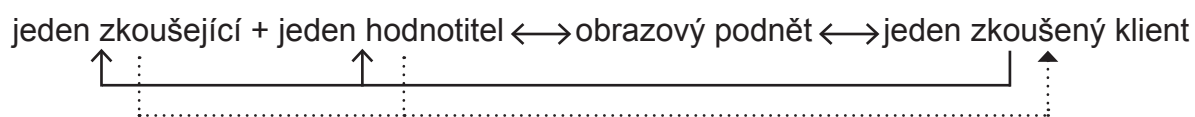
b) Možnosti variace

Dle sady fotografií v příloze je možné neomezeně vytvářet další soubory. Při výběru materiálu je však vždy třeba dbát na tematickou odlišnost vybíraného materiálu a snažit se vyhnout takovému obrazovému materiálu, který by mohl vyvolat u klienta negativní pocity. Při tvorbě úkolů je nutné předjímat možné klientovy odpovědi, a nevytvářet tudíž takové otázky, které by klientovy komunikační kompetence testovaly jen velmi omezeně a dovolovaly mu např. používání stejných komunikačních strategií. V případě potřeby je možné obměňovat i otázky, které jsme navrhly ke stejnému obrazovému materiálu.

c) Postup testování

Testování mluvení bylo zařazeno na konec celé diagnostiky s ohledem na možnou klientovu únavu a s přihlédnutím k faktu, že ústní produkce při učení se jazykům bývá často samotnými klienty hodnocena jako méně náročná, někdy dokonce uvolňující aktivita.

Z prvního ověřování testování byl vyvozen následující zkušební model:

V rámci tohoto zkušebního modelu zkoušející předkládá zkoušenému obrazový materiál a plynule s ním o tomto materiálu konverzuje, zatímco hodnotitel výběrem ze škály bodů zaznamenává na zkušebním listu (ZL) adekvátnost odpovědí. (ZL a ukázky obrázkového materiálu viz příloha) Pro případnou zpětnou kontrolu je vhodné si klientův výkon nahrát. V takovém případě není nezbytně nutná přítomnost osoby hodnotitele a dílčí úlohy je možné vyhodnotit až po skončení samotného zkoušení.

d) Zásady testování

Vzhledem k tomu, že se jedná o diagnostické testování, které slouží jako podklad pro zajištění další klientovy jazykové výuky, a nikoli o kontrolní zkoušku, doporučujeme, aby testování probíhalo v klidném a tichém prostředí, dostatečně světlém a vzdušném. Zkoušený žádné technické pomůcky nepotřebuje. Zkoušející by měl nahrát klientův výkon na diktafon či jiné zvukové nahrávací zařízení. Díky nahrávce je totiž možné vypracovat podrobnější a přesnější závěrečné písemné hodnocení klienta, než ke kterému jsme dospívaly v prvních fázích testování. V tomto případě je před zkoušením nutné požádat klienta o svolení k nahrávce.

Než začneme testovat, je vhodné, aby se zkoušející představil, pokud se tak nestalo již v úvodu celého testování, a aby seznámil klienta s průběhem testování mluvení. Celá zkouška je vedena výhradně v českém jazyce. Pokud klient nějakému zadání nerozumí, snažíme se jej zjednodušit, v případě otázek u jednotlivých obrázků je možné otázku přeformulovat, ale se zachováním stejné gramatické struktury.

Během zkoušení není vhodné na klienta spěchat. Klient by měl cítit přátelskou atmosféru. Pokud klient delší dobu nereaguje na otázku, je vhodné přejít k následující otázce. U poslední dvojice obrázků klient volně mluví na téma navozené fotografií. Pokud nezačne fotografií spontánně popisovat sám, je třeba mu položit úvodní otázku, která ho nasměruje k jeho vlastnímu jazykovému projevu.

e) Hodnocení

Bylo stanoveno, že u diagnostiky mluvení, jakožto aktivní produktivní dovednosti, bude použita forma přímého hodnocení. Během předešlých testování se ukázalo, že k přesnějšímu hodnocení klientovy komunikační kompetence dospějeme, bude-li se u každé odpovědi sledovat více hledisek. K tomuto účelu bylo vybráno 5 položek:

- 1) výslovnost;
- 2) gramatická správnost;
- 3) bohatost slovní zásoby;
- 4) koherence a plynulost projevu;
- 5) pohotovost.

Položky byly vybrány tak, aby co možná nejlépe obsáhly a popsaly různá hlediska klientova ústního projevu a aby hodnotitel dokázal co nejlépe zachytit klientovy dílčí výkony buď v čase vymezeném na zkoušení, nebo při zpětné kontrole nahrávky.

Vzhledem k tomu, že první testování prokázala, že procentuální bodování dílčích úkolů má nízkou výpovědní hodnotu, přistoupily jsme k bodování pomocí bodové škály v rozsahu od 1 do 10 bodů, kde 10 bodů odpovídá maximu a 1 bod minimu. Sečtením bodů a vydělením počtem otázek byl u každého obrázku získán procentuální průměr. Následným opakováním popsaného postupu u dalších obrázků z vybrané sady se dospělo k celkovému procentuálnímu průměru, z něhož bylo pak možné vyvodit výslednou úroveň mluveného projevu klienta dle SERR v rozsahu A1-B2/2 obdobným způsobem, jenž byl popsán u hodnocení dovednosti psaní.

f) Zhodnocení dosavadních zkušeností

Od samého zahájení projektu se při testování mluvení používaly obrazové materiály. Postupně došlo k omezení tematicky zaměřeného materiálu na výše zmíněných šest fotografií. Rovněž úkoly spojené s vizuálními vjemy byly na rozdíl od počátečního modelu postupně omezeny na tři tak, aby v časově omezené době poskytly co nejlepší přehled o klientově komunikační kompetenci. Postupně došlo též k modifikaci bodování, jak jsme popsaly výše. V první fázi projektu bylo rovněž nutné rozšířit škálu vymezených testovaných úrovní o nejnižší úroveň A0 tak, aby bylo možné popsat výkon úplných začátečníků neschopných jakékoliv konverzace v českém jazyce. V druhé fázi projektu se dále ukázalo, že vymezení úrovní bude muset v další etapě testování zahrnout ještě dvě úrovně, a to B2/1 a B2/2, aby se dal objektivněji popsat rozsah znalostí jednotlivých klientů.

● ● ● V. KONEČNÁ FÁZE JAZYKOVÉ DIAGNOSTIKY ● ● ● – VÝSTUPNÍ HODNOCENÍ

Na počátku projektu výstup z jazykové diagnostiky spočíval v určení úrovně SERR podle tabulky komunikačních dovedností, kterou vypracovala M. Hádková a v doporučení vhodného kurzu či učebnice pro klienta. Ukázalo se, že tato výstupní informace nepostačuje ani pracovníkům CIC, ani klientům, a dokonce ani učitelům, kteří by dále měli s klienty pracovat. Proto jsme se rozhodly, nejen objektivně zkoumat míru kompetence klientů v jednotlivých řečových dovednostech, ale vzít v úvahu i další faktory, které ovlivňují úspěšné jazykové vzdělávání.

Vytvořili jsme proto takzvané výstupní komplexní hodnocení, které obsahovalo výsledky klienta ve všech čtyřech testovaných řečových dovednostech. Toto hodnocení vypracoval každý z expertů zvlášť podle toho, za kterou z oblastí odpovídal a vedoucí jej do komplexního hodnocení bez obsahových úprav přepsala.

Po něm následovaly vybrané informace ze vstupního dotazníku. Vedoucí kolektivu expertek vybrala ze vstupního dotazníku popsaného v kapitole III. všechny relevantní informace pro další jazykovou výuku a popsala je v krátkém resumé, pro představu uvádíme 2 příklady zmíněného resumé: (1) *Klientka považuje za svou mateřštinu ruštinu. Zná angličtinu (začátečnice). Češtinu už studovala a má zájem i dále studovat. Má pozitivní zkušenosti s dvouletým intenzivním kursem na jazykové škole. Poukazuje na to, že jí chybí kontakty s českým prostředím, doma mluví pouze rusky. Z tohoto důvodu považuje za svou slabinu konverzaci a poslech.* – (2) *Klient mluví rusky a ukrajinsky. Dosud češtinu soustavně nikdy nestudoval. Přeje si studovat v menší skupině. Uvádí problémy s pravopisem. Pohybuje se v českém prostředí, doma však mluví s manželkou rusky, aby jejich dítě nezapomnělo jejich rodný jazyk.*

Za resumé shrnula vedoucí skupiny expertek názory svých kolegyň ohledně dalšího vzdělávání klientů v jednotlivých dovednostech. Nakonec následovalo výsledné doporučení vedoucí expertní skupiny a doporučení vhodných učebnic. Doporučení expertek se týkalo především úvah, zda má klient dále pokračovat v individuální nebo skupinové výuce, do jaké úrovně kursu má být zařazen podle svých výsledků, zda se má brát ohled na jeho rodný jazyk, na co se má další výuka především zaměřit. Pro detailnější představu uvádíme opět jeden příklad tohoto resumé: *Klientka překonala prahovou úroveň ve studiu češtiny, nikdy však češtinu systematicky nestudovala, což se projevuje rozkolísaností jejích znalostí. Zatímco v pasivních dovednostech nemá problémy a blíží se úrovni B2, naopak v aktivních dovednostech jsou její výsledky slabší. V daném případě je nutné doporučit nejdříve individuální kurs, který by vedl k vyrovnání úrovně v jednotlivých dovednostech. Vzhledem k nedostatku příležitostí k praktickému užití českého jazyka bych doporučovala výuku češtiny na základě pouze česko-českých učebnic, aby se u klientky co nejvíce potlačoval negativní transfer z ruštiny. V individuální výuce bude nejdříve potřebné procvičit pravopis spolu s výslovností, věnovat pozornost systematickému nácviku gramatiky. Bude rovněž nutné zaměřit výuku na rozvíjení obou aktivních dovedností - mluvení a psaní. Po tomto individuálním „aklimatizačním“ kursu by bylo vhodné převést klientku do skupinového kursu úrovně B2, kde by měla možnost rozvíjet své další dovednosti, vhodný je kurs, kde bude mít příležitost k většímu praktickému užití češtiny, zaměřený na rozvoj obou aktivních dovedností, tedy mluvení a psaní.*

Ukázalo se, že toto výstupní hodnocení bylo tentokrát vhodně zvoleno. Umožňovalo pracovníkům CIC lépe pracovat s klientem a orientovat ho v dalším jazykovém vzdělávání. Toto komplexní hodnocení předávalo CIC klientům, kteří si jej mohli přečíst a vyslovit k němu své připomínky. Nesouhlasnou reakci jsme zaznamenaly v této souvislosti pouze u jednoho klienta, který se však k výuce češtiny stavěl hned od počátku negativisticky. Zaznamenaly jsme také pozitivní ohlas ze strany učitelů, kteří tvrdili, že toto hodnocení jim přináší jasnější představu o jejich klientovi.

VI. VÝSLEDKY JAZYKOVÉ DIAGNOSTIKY

Během vytváření testů a hodnocení jednotlivých dovedností klientů jsme dospěly k některým zajímavým poznatkům, na něž bychom rády upozornily.

Ukázalo se, že v případě, kdy autor testu nemůže počítat s korekcí vlastního testu pomocí statistické analýzy jednotlivých položek jazykového testování nebo s jeho korekcí ze strany nezávislého uživatele, je třeba postupně optimalizovat a standardizovat určitý počet úloh v rámci testování dané dovednosti tak, aby byla alespoň minimálně zajištěna účinnost jazykového testování a aby výsledky byly získávány na základě řízeného úsudku hodnotitele. Ukázalo se, že tento proces si v našem konkrétním případě vyžádal přibližně rok vytváření konkrétní testové podoby a k některým zásadním úpravám testovaných položek došlo ještě i na konci období, které bylo vymezeno k vytváření testů. Opět se potvrdilo, že vypracování účinného testu a jeho úprava je trvalý a nikdy nekončící proces.

Rovněž hodnocení výkonů si vyžádalo určité korekce, zejména proto, že zpočátku autorky testů nebraly v úvahu některé skutečnosti spojené se získáváním jazykových dovedností, a teprve později si uvědomily fakt, že nelze všem úrovním lineárně přiřazovat shodný počet bodů. Několikrát se také upravovala pracovní hypotéza ohledně stupně referenčních úrovní, které lze jednotlivými testy měřit.

Původní záměr expertek zjistit více méně „objektivní“ úroveň klienta a výsledky přiřadit k *Tabulce popisu komunikačních dovedností* vycházející ze SERR se ukázal málo relevantní pro praxi a vedl autorky testů k návratu ke komplexnímu popisu hodnocení klienta, který slučoval jak osobní charakteristiku klienta, tak i podrobný popis jeho výkonu v jednotlivých dovednostech. V této souvislosti chceme upozornit, že deskriptory referenčních úrovní uvedené v SERR a v Evropském jazykovém portfoliu byly přínosné především v přípravné fázi jazykového testování a při vypracování jednotlivých položek testu, zatímco při zpracování výsledků testů se v našem případě ukázaly jako naprosto nedostatečné. Pro praktické uživatele jsou deskriptory příliš abstraktní a málo konkrétní a na rozdíl od autorů testu si pracovníci CIC, ale ani učitelé, kterým bylo testování určeno, nedokázali představit na jejich základě konkrétní jazykovou kompetenci testovaného klienta. Toto konstatování je zajímavé především s ohledem na skutečnost, že tvůrci SERR považují tyto popisy za významný nástroj hodnocení jazykových dovedností, který by měl napomoci pracovní mobilitě v rámci členských zemí Rady Evropy. Je otázkou, co je příčinou námi zjištěného stavu. Domníváme se, že by tato skutečnost stála za hlubší zamyšlení a hodláme o ní informovat odbornou veřejnost.

Co se týče výsledků diagnostiky v roce 2006, bylo zřejmé, že klienti z Prahy dosahovali v jazykové diagnostice lepších výsledků než klienti pocházející z jiných měst České republiky. V roce 2007 však výsledky tento rozdíl nepotvrdily, takže šlo zřejmě o náhodný jev, kterému není možné přiřadit další význam. Testování se účastnily především ženy (celkem 31 žen, 10 mužů), v rámci obou pohlaví se žádné významnější rozdíly neprojevíly a ani by nebyly relevantní vzhledem k tomu, že muži představovali pouze jednu čtvrtinu testovaných osob. Co se týče věku, byli testováni klienti ve věku od 29 let do 58 let, nicméně se neprojevíly žádné výraznější rozdíly ve výsledcích související s věkem klientů. Co se týče národnostního složení, naprostou většinu klientů představovali klienti z bývalého Sovětského svazu, z nich převažovali klienti, jejichž mateřským jazykem je slovanský jazyk, tedy ruština, ukrajinština nebo běloruština. Ojediněle se zúčastnili testování klienti z arabských zemí a jedna klientka byla z Kuby. Dle očekávání měli klienti z bývalého Sovětského svazu, jejichž

mateřským jazykem je slovanský jazyk, lepší výsledky než klienti z tak zvaných asijských republik. Klienti měli základní vzdělání až vysokoškolské vzdělání, jeden z klientů, který deklaroval, že neabsolvoval dosud žádné vzdělání, pocházel z Arménie.

V roce 2006 nejlepší klienti dosáhli v některých dovednostech prahové úrovně B1, většina se pohybovala na úrovni A1 nebo A2, tři klienti byli negramotní a bylo nutné pro ně zavést při hodnocení příslušných dovedností kategorii A0. V roce 2007 nejlepší klientka dosáhla úrovně C1 v některých dovednostech, nejhorší dosažená úroveň byla A2. Je nutné upozornit, že klienti testovaní v roce 2007 měli převážně vysokoškolské vzdělání.

Významným zjištěním je také skutečnost, že značný počet klientů CIC žije v České republice po mnoho let, aniž jakýmkoliv způsobem absolvoval nějaké institucionalizované jazykové vzdělání. Stálo by určitě za to zkoumat tento jev mnohem podrobněji a zjistit, jaké jsou příčiny tohoto námi zjištěného stavu.

Je však nutné poznamenat, že mezi klienty, kteří neabsolvovali jazykové kursy a kteří absolvovali jazykové kursy, nejsou v testování podstatnější rozdíly ve výsledcích. Klienti po absolvování jazykového vzdělání nemají při srovnání lepší výsledky, než ti, kteří jazykové vzdělání neabsolvovali, a vykazují obdobné nedostatky v češtině jako jejich krajané samouci, a to především ve výslovnosti a v písemném projevu. Z klientů, kteří jazykové vzdělání absolvovali, je jen polovina spokojená s absolvovaným vzděláním. Dalším zajímavým zjištěním je, že si klienti téměř nepamatují učebnice, které se v kursech používaly. Uvedený stav může ukazovat na to, že kursy češtiny nabízené cizincům nemusí mít vždy náležitou úroveň, že nevznikly učebnice, které by klienty zaujaly, nebo že dosud neexistuje povědomí, že jazykové vzdělání je celoživotní záležitostí a absolvování jediného kursu, byť kvalitního kursu, nezaručuje jazykovou kompetenci na celý život, i když klient žije v příslušném jazykovém prostředí. Všechny tyto uvedené aspekty by jistě stály za další zkoumání.

Dále jsme si ověřily, že mnoho klientů žijících po delší dobu v České republice, ať už absolvovali nebo neabsolvovali jazykové vzdělání v češtině, překoná prahovou úroveň, ale dále se jejich jazykové kompetence přestanou rozvíjet. Pokud srovnáme úroveň jejich dovedností s úrovní například studentů bohemistů ze stejné jazykové oblasti, kteří přijíždějí na letní školy češtiny do České republiky, klienti CIC jsou zřetelně na nižší jazykové úrovni. Není nám jasné, co je příčinou tohoto stavu. Obecně se soudí, že dlouhodobý pobyt v určité zemi vede k získání náležité jazykové kompetence, to nepochybně platí u nižších referenčních úrovní. Je nutné si však položit otázku, proč lidé žijící sedmnáct, patnáct, jedenáct let v České republice, mající vysokoškolské vzdělání, jejichž mateřský jazyk je slovanský jazyk, nedosahují v našem testování lepších výsledků, jakých by například zcela zřetelně dosáhli studenti bohemisté, se kterými jsme se setkaly na různých kursech. Je zajímavé, že popsany stav platí i pro jednoho z klientů, který studoval filologii.

Na závěr bychom rády představily průměrný jazykový profil klienta CIC, který nám vychází z pohledu našeho jazykového testování. „Průměrný klient“ CIC je osoba středního věku, žena, jejíž mateřským jazykem je slovanský jazyk, má alespoň středoškolské vzdělání, žije v České republice více než pět let a kvůli své nedostatečné jazykové kompetenci má problémy s pracovním uplatněním. Dosahuje dobrých výsledků v receptivních dovednostech, nejslabšího výsledku dosahuje v dovednosti psaní. Má zřetelné nedostatky ve výslovnosti, v pravopise a gramatických znalostech. Preferuje individuální výuku se zaměřením na gramatiku a psaný jazyk.

VII. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ OHLEDNĚ VHODNÝCH VZDĚLÁVACÍCH SUBJEKTŮ PRO VZDĚLÁVÁNÍ KLIENTŮ CIC V ČEŠTINĚ

Po roce zkušeností s testováním byly vzneseny od CIC dva doplňující požadavky v rámci projektu, a to vypracovat dotazník a na jeho základě uskutečnit dotazníkové šetření, které by umožnilo nalézt vhodné vzdělávací subjekty pro vzdělávání klientů CIC, neboť se ukázalo, že je pro CIC obtížné nacházet učitele pro jednotlivé klienty. Druhým požadavkem CIC, který by měl usnadnit práci učitelů, byl seznam vhodných učebních pomůcek pro klienty. Autorky příručky připojovaly už některé vhodné návrhy k hodnocení klientů, nicméně se ukázalo jako potřebné předložit celkový soupis učebnic.

V této kapitole přinášíme informace o postupu při vypracování dotazníků a výsledky dotazníkového šetření. Kapitola VIII. je věnována soupisu vhodných učebnic.

Dotazníkové šetření jsme rozdělili na dvě části, jednak na část pro vzdělávací instituce a jednak na část pro jednotlivé učitele.

A) Dotazníkové šetření pro instituce zajišťující výuku češtiny pro cizince

Do dotazníku jsme se snažily zařadit takové otázky, které by napomohly rychleji se orientovat v nabídce masového jazykového vzdělávání u nás a případně podchytily takové instituce, jež se od jiných institucí odlišují nabídkou, rozsahem a flexibilitou svých služeb a mohou klientům CIC zajistit kvalitní výuku.

a) Struktura dotazníku

Dotazník byl rozdělen na několik částí – kontaktní informace – organizace a typologie kurzů – historie výuky češtiny pro cizince, současný stav – vybavenost učeben, odbornost lektorů, organizace výuky - návaznost výuky, výstupy.

Do úvodní části dotazníku byla zařazena tabulka se základními kontaktními informacemi. Tak bylo hned možné zájemce roztřídit dle projektů na pražské a mimopražské. Pro klienty, kteří využívají především MHD, je důležitá dostupnost instituce. Na kontaktní informace tedy navazuje informace o umístění učeben v závislosti na MHD nebo eventuálně PID.

Určitým ukazatelem úrovně výuky v instituci může být i příslušnost k profesionálním organizacím, doba trvání příslušné instituce, množství studentů češtiny pro cizince v současné době, množství jejich absolventů.

Z předešlého testování vyplynulo, že pro některé klienty je vhodnější výuka v homogenních skupinách sestavovaných na základě mateřského či zprostředkovacího jazyka, proto se další položky týkaly právě těchto otázek.

Velkou roli v efektivitě výuky hraje rozřazování klientů do studijních skupin, velikost studijních skupin a intenzita výuky, proto byly dále zařazeny otázky zaměřené na tyto skutečnosti.

Několik dalších otázek se týkalo lektorů, jejich odbornosti, jazykové vybavenosti, dalšího vzdělávání, práce s dostupným technickým zázemím a kontroly jejich práce zaměstnavatelem. Na závěr jsme považovaly za důležité zařadit otázku na návaznost další výuky, či případnou možnost složení závěrečných zkoušek.

b) Výsledky dotazníkového šetření

Dotazníková akce se ukázala nepříliš úspěšnou, porovnáme-li ohlas šetření a například reklamu institucí nabízejících výuku češtiny na internetu. Dotazník do konce června zaslalo celkem 8 institucí. Jednalo se výhradně o instituce soukromé a všechny měly sídlo v Praze. Pouze jedna z nich měla pobočky v dalších městech. Veřejné školy o odpověď na dotazník neprojevíly zájem, ačkoliv byly dotazovány. Dále je nutné upozornit, že ne všechny instituce odpověděly na všechny otázky dotazníku a projevíly ochotu poskytnout kompletní informace.

Všechny instituce uvedly snadnou dostupnost svých učeben, všechny se nacházejí v blízkosti stanic metra. Tři z nich pronajímají učebny v různých částech centra Prahy.

Instituce, která nejdéle vyučuje český jazyk pro cizince, zahájila tuto výuku v roce 1990. Další tři zahájily výuku češtiny v devadesátých letech a zbylé instituce na počátku třetího tisíciletí.

Pět účastníků šetření není členem žádné profesionální organizace, tři jsou členy profesionální organizace, přičemž dvě instituce z uvedeného souboru uvedly příslušnost k Asociaci jazykových škol.

Dle mateřského/zprostředkovacího jazyka své klienty dělí čtyři instituce, dvě instituce se nevyjádřily a dvě své klienty žádným způsobem nerozdělují. Pouze v češtině vyučuje pět vzdělávacích institucí, nicméně tři z nich uvedly, že pro výklad nové látky používají zprostředkovací jazyk, či uvedly, že respektují v tomto ohledu klientovo přání.

Na základě písemného testu i ústního pohovoru dělí do skupin klienty šest institucí, které odpověděly na dotazníkové šetření, ze zbylých institucí využívá jedna pouze ústní pohovor a jedna pouze písemný test.

Uváděný počet klientů se zpravidla liší podle typu kurzů. Všechny instituce nabízejí totiž i individuální výuku. Nabídku intenzivních kurzů uvádí šest z institucí, přičemž dvě udávají maximální počet klientů ve skupině osm a jedna udává počet dvanáct klientů ve skupině. Všechny přihlášené instituce nabízejí standardní kurzy (nejčastěji 2 x týdně 2 vyučovací hodiny, ale i 1 x týdně 2 vyučovací hodiny). Počet klientů v těchto skupinách se pohybuje v rozmezí 6 - 15. (1 instituce 6 - 8 studentů; 1 instituce - 7 studentů; 2 instituce - 12 studentů; 1 instituce - 14 studentů; 1 instituce - 15 studentů). Kromě toho dvě instituce nabízejí kromě výše uvedených typů kursů ještě letní nebo pobytové kurzy.

Slevy poskytuje svým zákazníkům sedm institucí. Pokud jde o úroveň SERR, čtyři z institucí, které odpověděly na dotazník, využívají úroveň stanovené SERR k označení svých kursů, ostatní tyto úrovně nevyužívají.

Nejmenší počet klientů studujících češtinu v instituci je patnáct, největší cca čtyři sta osmdesát. 1 instituce uvádí celkem asi 8 000 odučených studentů, dvě udávají, že nevedou evidenci, jedna instituce na otázku neodpověděla. Zbylé uvedly tyto počty: 30 klientů; 185 klientů, 250 klientů a 1095 klientů. Kontakty se svými absolventy udržuje dle poskytnutých odpovědí pět institucí, jedna neudržuje, ostatní instituce na tuto otázku neodpověděly.

Vybavení učeben – všichni mají k dispozici bílé tabule, audio přehrávač na kazety a CD, zpětný projektor mají tři účastníci šetření, videopřehrávač/DVD přehrávač čtyři účastníci šetření, PC ve výuce využívají dvě instituce a interaktivní tabuli pouze jedna instituce.

Ve všech institucích vyučují kvalifikovaní učitelé, absolventi filozofických nebo pedagogických fakult, kteří si svou kvalifikaci doplňují na seminářích AUČCJ (ve čtyřech případech), na kurzech v rámci členství v Asociaci jazykových škol (jeden případ), na blíže neurčených seminářích a přednáškách (6 případů). 5 institucí seznámilo své vyučující se SERR, tři tuto informaci neuvedly. Škála jazyků, které vyučující/lektoři ovládají je pestrá – angličtina, němčina, francouzština, španělština, italština, ruština, polština, bulharština, čínština, portugalská. Je však nutné uvést, že otázka v dotazníku bohužel nebyla mířena jednoznačně na učitele češtiny pro cizince, takže informace jsou nepřesné, protože řada z těchto škol vypsal všechny nabízené jazyky. Pouze dvě instituce uvedly, že jejich vyučující nejsou členy žádné profesionální organizace.

Nejčastěji používané učebnice: Z dotazníků bylo možné zjistit tyto nejčastěji používané učebnice: Holá - *New Czech step by step*; Froulíková - *Zahrada českého jazyka*; Bischofová a spol. - *Čeština pro středně a více pokročilé*; Čechová - všechny jazykové mutace *Chcete mluvit česky?*; *Communicative Czech*; *Tschechisch Schritt für Schritt*; *Vítáme Vás*. Některé z institucí mají své studijní materiály dány osnovami.

K organizaci vyučovací jednotky 3 instituce nic neuvedly, ostatní procvičují všechny dovednosti.

Kvalitu výuky kontrolují všichni pomocí dotazníků, čtyři instituce navíc neohlášenými hospitacemi, tři ohlášenými hospitacemi. Zda učitel používá při výuce techniku kontroluje pět subjektů.

Návaznost studia garantuje sedm škol, jedna z nich na otázku neodpověděla.

Osvědčení o studiu dostávají po ukončení výuky všichni, jedna instituce jej vydává bez zkoušky. Pět institucí nabízí možnost přípravy na mezinárodní zkoušku. Zde je však nutno připomenout, že jde zřejmě o reklamu, protože mezinárodně uznávanou zkoušku češtiny zatím nabízí pouze dvě veřejné instituce (pokud je nám známo), které se šetření nezúčastnily.

c) Závěr

Vzhledem k nízké účasti jednotlivých institucí je obtížné jednoznačně mezi nimi zvolit vhodné a nevhodné instituce pro výuku klientů CIC, zdá se, že většina škol, která odpověděla na anketu, určitým způsobem potřebám CIC vyhovuje. Autorky proto sestavily žebříček jednotlivých škol a tento nabídly CIC s tím, že pořadí je subjektivní a že kvalitu škol bude muset prověřit další praxe. Námi určené pořadí neuvádíme, protože CIC prezentoval toto dotazníkové šetření jako anonymní. Je však nutné konstatovat, že dotazníkové šetření zjistilo celkově malý zájem těchto vzdělávacích zařízení o výuku klientů CIC. Jen jedna škola mohla nabídnout výuku mimo Prahu. Dotazníkové šetření tedy situaci s výběrem vzdělávacích zařízení situaci CIC výrazně neulehčilo.

B) Dotazníkové šetření pro jednotlivé učitele zajišťující výuku češtiny pro cizince

V dotazníku jsme se snažily postihnout pokud možno všechny oblasti týkající se odborné kvality zájemců o práci učitele češtiny pro CIC. Při sestavování dotazníku jsme vycházely nejen z potřeb CIC, ale i z našich předchozích testování, při kterých jsme se s klienty CIC přímo setkaly a kdy jsme během krátkém pohovoru měly možnost se seznámit s jejich předešlou zkušeností z jazykových kurzů, osobními potřebami a nároky na výuky.

a) Struktura dotazníku

Dotazník je sestaven ze tří základních částí – první, úvodní část obsahuje základní kontaktní údaje učitele, druhá část obsahuje základní otázky ohledně odbornosti a dalšího vzdělávání učitele a jeho eventuální specializace, třetí část se vztahuje na způsob a organizaci výuky. Dotazník obsahuje celkem 19 položek.

Cílem prvních čtyř otázek bylo zmapovat odbornost a jazykovou připravenost kandidáta. Vzhledem k tomu, že se testování v CIC účastní i klienti ze zemí, jejichž mateřské jazyky nepatří mezi běžně studované, byla jedna z otázek zaměřena na další jazykové dovednosti kandidáta. Svou výpovědní hodnotu mělo i zařazení informace o délce praxe, příslušnosti k profesionální organizaci a doplňování pedagogické kvalifikace.

Vzhledem k tomu, že se domníváme, že v současné době by měl být každý učitel cizího jazyka, a tedy i češtiny pro cizince seznámen se SERR, zařadily jsme otázku týkající se jeho znalosti a praktického využívání ve výuce.

V poslední fázi testování přicházeli do CIC pokročilejší studenti, kteří projevovali zájem o práci ve svém oboru, ale postrádali patřičnou jazykovou připravenost. Z toho důvodu byla do dotazníku pro učitele zařazena otázka na zkušenosti s výukou odborné češtiny.

Otázky v závěrečné části dotazníku měly ověřit odborné dovednosti učitele cizího jazyka, pokud jde o vlastní organizaci výuky, členění výuky, didaktický přístup, používaný učební materiál a technické pomůcky.

b) Výsledky dotazníkového šetření

Dotazník do konce června zaslalo 17 zájemců (15 žen, 2 muži). Po prvním přezkoumání dotazníkového šetření bylo z důvodu nedostatečně vyplněného dotazníku (více než polovina otázek) či nedostatečné odborné kvalifikace (šlo o absolventy vysoké školy, kteří nestudovali ani žádný cizí jazyk, ani češtinu, nebo uváděli minimální učitelskou praxí) vyřazeno 5 zájemců. Výsledky nevyřazených zájemců uvádíme dále podrobněji.

Čtyři ze zájemců mají naopak vyšší vzdělání, než je magisterské. Na filozofické fakultě (UK nebo UP) studovalo 8 zájemců. Jednalo se převážně o absolventy kombinace češtiny s jiným cizím jazykem (ruština, angličtina, němčina, španělština). Pedagogickou fakultu (UK, ČB nebo ÚJEP) vystudovaly tři zájemkyně.

Mimopražských zájemců, resp. zájemkyň o výuku se přihlásilo do dotazníkového šetření celkem sedm. Většina účastníků šetření pracuje na živnostenský list (devět), zbývající pracují na dohodu.

Na otázku týkající se dalšího vzdělávání v oboru šest účastníků šetření neodpovědělo, ostatní zájemci zmínili např. metodické kurzy pro učitele angličtiny, kurz u PhDr. M. Hádkové, PhD., plánovaný kurz na UK, doktorské studium na PedF UK či kurz češtiny U.S. Peace Corps.

Kvalifikaci v oboru si kandidáti nejčastěji doplňují na seminářích AUČCJ (sedm účastníků), tři na seminářích při UK, jeden samostudiem, jeden plánuje návštěvu kurzu při UK a jeden nevyřazený zájemce nevedl nic. Pedagogickou kvalifikaci si tři z uchazečů doplňují na setkáních AUČCJ, tři si ji doplňují v rámci doktorského studia, dva na seminářích při UK, jedna zájemkyně se účastní seminářů pro učitele angličtiny, dva uchazeči na otázku neodpověděli a jedna zájemkyně si doplňuje dle dotazníku kvalifikaci praxí.

Pokud jde o znalosti jazyků, jedenáct zájemců uvedlo znalost angličtiny (oborově ji studovali dva), šest zájemců uvedlo znalost němčiny (oborově ji studovali tři), deset zájemců uvedlo znalost ruštiny (oborově ji studovali tři), tři zájemci uvedli znalost francouzštiny, tři znalost španělštiny (oborově ji studoval jeden), jeden zájemce znalost polštiny (byla vystudována uchazečem jako obor) a jeden účastník uvedl znalost švédštiny.

Jeden účastník šetření uvádí praxi v oboru od roku 1957, pro zajímavost nejkratší uvedená praxe je výuka od roku 2005.

Deset učitelů je členem AUČCJ, dále dvě učitelky uvedly i jiné organizace a spolky (např. Kruh přátel českého jazyka, EuroCALL aj.), pouze jeden nevyřazený zájemce není členem žádné profesní organizace.

Všichni nevyřazení učitelé uvádějí znalost SERR, ale tři na něho neberou v praxi ohled, jeden učitel jen částečně.

Z dvanácti vybraných učitelů jich devět nabízelo vedle běžné výuky rovněž výuku odborné češtiny. Nejčastěji uváděným oborem byla ekonomie (tři učitelé), následovala medicína (dva učitelé). Další uváděné obory: film, media, marketing, management, hospodářská a správní čeština, stavebnictví. Čtyři účastníci šetření odbornou češtinu neučí.

Čtyři zájemci uvedli, že se zaměřují na německy hovořící studenty.

Nejčastěji uváděnou učebnicí, kterou učitelé účastníci se šetření používají při výuce, byla New Czech Step by Step od PhDr. Lídy Holé (objevila se čtyřikrát), dále se v seznamu používaných učebnic objevila dvakrát učebnice *Communicative Czech*.

Pět účastníků uvedlo, že si lekce organizuje podle potřeb klienta, ostatní se snaží do výuky zařadit všechny dovednosti.

Zprostředkovací jazyk při výuce využívá celkem sedm učitelů, čtyři učitelé odpověděli ano i ne, jen jeden učitel nevyužívá zprostředkovacího jazyka vůbec.

Pomineme-li výuku doma, tak vlastní prostory pro výuku mají pouze dva zájemci.

Mezi nejčastěji používané technické pomůcky patří CD přehrávač (osm případů), magnetofon (šest případů), video přehrávač (sedm případů), tři učitelé využívají při výuce počítač a jeden učitel zmínil použití MP3 přehrávače.

Časovou dostupnost dle dohody uvedlo celkem pět uchazečů, v pondělí až pátek si přejí učit tři učitelé (z toho jeden pouze v pondělí), jeden učitel si přeje učit pouze večer, jeden učitel se přeje učit pouze dopoledne a odpoledne.

Autorství publikovaného učebního materiálu uvedli celkem tři zájemci. Ostatní si vlastní materiál tvoří jen pro vlastní potřebu.

c) Závěr

Ani v tomto případě účast na dotazníkovém šetření nebyla ze strany učitelů nijak vysoká, přesto však byl zájem vyšší než v případě institucí. V rámci šetření bylo vyřazeno pět zájemců, kteří zjevně neodpovídali požadavkům kvality, jež jsme si stanovily. Ostatní učitelé v převážné většině zkoumaných kritérií těmto požadavkům vyhovují. CIC však zřejmě bude z předaného seznamu využívat menší počet, neboť například pro potřeby CIC nejsou naprosto využitelní čtyři kvalitní kandidáti, kteří přímo uvádějí, že se zaměřují na německy hovořící klienty.

VIII. SOUPIS UČEBNIC ČEŠTINY PRO CIZINCE VHODNÝCH PRO KLIENTY CIC

Jak jsme již uvedly výše, byly jsme požádány v rámci doplňujících požadavků o sepsání vhodných učebnic pro eventuální klienty CIC. Upozorňujeme, že se nejedná o vyčerpávající studii, která by si činila nárok na úplnost. Jde pouze o vybrané učebnice češtiny pro cizince určené pro začátečníky až středně pokročilé, které byly v době provádění šetření dostupné na knižním trhu nebo internetu.

Učebnice češtiny pro anglicky mluvící cizince

Čechová Elga, Remediosová Helena, Putz Harry: *Chcete mluvit česky? DO YOU WANT TO SPEAK CZECH? (Vol. 1)*. 5.vyd. Harry Putz, Liberec 2005. ISBN 80-86727-04-1
formát cca A5, měkká vazba, 414 str., čb ilustr., sada 4 CD (nebo 1 DVD) s 180 min nahrávek

Graficky i obsahově přehledná učebnice pro anglicky mluvící studenty od začátečníků po středně pokročilé (A1-B1 podle SERR). Úvod do české fonetiky je propojen s krátkým audioorálním kurzem doplněným nahrávkami na přiloženém CD. Následuje 15 lekcí s jednotnou strukturou založených na komunikativním přístupu a zaměřených zejména na rozvoj mluvení a poslechu s porozuměním. Každá lekce má na začátku anglicky psaný přehled obsahu, za ním následuje slovní zásoba této lekce, výklad gramatiky v angličtině, dialogy a gramatická cvičení, dva texty k tématu lekce s doprovodnými lexikálními a syntaktickými cvičeními. Následují modelová mluvní cvičení k tématu. Různé části lekce jsou odlišeny barevně a pomocí ikon. Po 15. lekci je vložen přehled frazeologie s anglickými ekvivalenty (Co říkáme - např. zdravíme, oslovujeme, omlouváme se, vyjadřujeme různé pocity), dále ilustrovaný stručný přehled veřejných nápisů, gramatické tabulky, přehled obtížnějších sloves a předložek a klíč ke cvičením. V samém závěru je česko-anglický slovník s odkazy na lekce. Doprovodné materiály pro učitele jsou na www.courseczech.com.

Čechová Elga, Remediosová Helena: *Chcete mluvit česky? WORKBOOK/ARBEITSBUCH, Volume 1*. 3.vyd. Harry Putz, Liberec 2006. ISBN 80-86727-07-6
formát cca A4, měkká vazba, 232 str., čb ilustr.

Doplňkový pracovní materiál k anglické a německé verzi učebnice s různými typy gramatických, lexikálních a komunikačních cvičení a textů. Instrukce ke cvičením jsou do L8 v češtině/angličtině/němčině, dále jen v češtině. Pracovní kniha je ilustrovaná, strukturou odpovídá učebnici (15 + 1 opakovací lekce), je určena jak pro samostudium (má klíč ke cvičením), tak pro práci s učitelem. V závěru je gramatický rejstřík. Na vnitřní straně přední obálky je mapa ČR, v zadní obálce pak tabulky deklinací a konjugací s anglickým/německým popisem.

Čechová Elga, Remediosová Helena, Putz Harry: *DO YOU WANT TO SPEAK EVEN BETTER CZECH? (Vol. 2)*. vyd. Harry Putz, Liberec 2001. ISBN 80-902165-7-9
formát A5, pevná vazba, 510 str., černobílé ilustrace, sada 2 MC, 3 CD nebo 1 DVD se 160 min nahrávek

Kombinovaná anglicko-německá učebnice pro pokročilé studenty navazující na 1. díl. Má 10 lekcí s jednotnou strukturou, část A každé lekce kopíruje strukturu 1. dílu, část B přináší další gramatiku, dialogy a cvičení z tohoto výkladu vycházející, druhý text k tématu s novou slovní zásobou a související cvičení lexikální, syntaktická a na porozumění obsahu. Dále je v každé lekci sekce Rodina slov od stejného kořene, Tvoření slov, výslovnostní cvičení a nakonec konverzační téma s mluvními cvičeními a doplňkovou slovní zásobou. Tento díl učebnice usiluje nejen o rozvoj dovednosti mluveného projevu, ale i porozumění náročnějšímu čtenému textu (např. o českém hospodářství, vědě, kultuře). Po výukové části následují tabulky s přehledy hláskových změn, deklinací jmen s výjimkami, stupňování adjektiv a adverbii, slovesných vazeb, předložek a spojek a pravidly psaní velkých písmen. Výkladové texty v této části jsou v angličtině/němčině. Učebnici uzavírají klíč ke cvičením a krátké biografie významných českých osobností zmiňovaných v textech.

Parolková Olga, Nováková Jaroslava: *Czech for foreigners*. 5.vyd. Bohemika, Praha 2004, ISBN 80-903062-1-7

formát A4, brož., 218 str., 1 MC

Učebnice určená pro začátečníky – v 10 lekcích jednotné stavby kombinuje tradiční postupy s moderními komunikačními metodami. Vede studenty od základních pozdravů a frází až k podmiňovacímu způsobu a vidům. Kniha obsahuje audiodialogy, gramatiku a mnoho drilových cvičení pouze s českými instrukcemi. V menší míře se vyskytují výslovnostní, poslechová či mluvní cvičení. Slovní zásoba v lekcích je uvedena s anglickým překladem, anglické ekvivalenty českých instrukcí jsou zařazeny ke konci knihy. Tam jsou dále doplňkové texty s audionahrávkami k poslechu a ke čtení, vysvětlení gramatických termínů, souhrnná slovní zásoba ze všech lekcí bez odkazů na ně, gramatické tabulky, poznámky k české výslovnosti a bohatá obrazová příloha – v podstatě černobílý obrázkový slovník ke kopírování. V závěru klíč a obrázková mapa ČR a centra Prahy a slovníček.

Parolková Olga: *Czech for Foreigners II. - Advanced Level. Tschechisch für Fortgeschrittene. Češský jazyk dla ruských (Prodvinutyj etap obučeníja)*. 2.vyd.Bohemika, Praha 2006. ISBN 80-903062-2-5

formát A4, brož., 164 str.

Kniha je volným pokračováním učebnice *Czech for Foreigners* nebo *Tschechisch für Deutschsprechende*. Poskytuje zajímavé poznávací texty o životě v České republice a souhrn jazykových cvičení v rozsahu základní státní zkoušky z češtiny jako cizího jazyka. Tomu slouží i vzor testu takové zkoušky. Deset lekcí je rozděleno na oddíly A-E. Oddíl A obsahuje texty, B gramatiku, C drilová a jiná cvičení na psaní, mluvení a slovní zásobu, D gramatické drily, E pravopisná cvičení. Doplňkové texty ke čtení a k diskuzi představují klasickou i moderní českou literaturu (Němcová, Hašek, Čapek, Škvorecký). Součástí učebnice je i klíč ke cvičením, česko-anglicko-německo-ruský slovníček gramatických termínů a souhrnná slovní zásoba v uvedených jazycích.

Parolková Olga, Nováková J.: *Czech for foreigners. Tschechisch für deutschsprechende. TESTY*. Vyd. Bohemika, Praha

Formát A5.

Doprovodný materiál ke 2.dílu učebnice *Čeština pro cizince* - ke každé z 10 lekcí jeden test v deseti kopiích.

Parolková Olga: *Česká slovesa. Czech Verbs in Practice*. 2.vyd.Bohemika, Praha 2001. ISBN 80-901739-8-5

formát A5, brož., 56 str.

Praktická moderní pomůcka k procvičování českých sloves zejména ve skupinových kurzech. Obsahuje nejběžnější česká slovesa (s překladem do angličtiny) a návod k jejich komunikačnímu procvičování. Ukazuje, jak lze zapojit do komunikace současně všechny posluchače a jak se vyhnout tak tradičnímu modelu: učitel – žák, učitel – žák atd., aniž bychom připustili nekontrolované množství chybných odpovědí.

Rešková Ivana, Pintarová Magdalena: *Communicative Czech (Elementary Czech)*. Vyd. Ústav jazykové a odborné přípravy UK, Praha 1995. ISBN 80-901947-2-9 (učebnice). Audiokazeta formát cca B4, brož., 262 str., černobílé ilustrace

Úvod (fonetika) +12 lekcí, instrukce v lekcích česky i anglicky. Anglicky psaný přehled české gramatiky, souhrnný slovník Č-A s odkazy na lekce, klíč ke cvičením, přehled české deklinace v tabulkách, přepis audionahrávek z kazety. Učebnice navazuje na *The First 50 Steps*, ale může být použita i pro úplně začátečníky. Jednotná struktura lekcí – na začátku text s úkoly na ověření porozumění, pak gramatika v tabulkách /přehledech, cvičení k příslušným gram. jevům, nakonec doplňkové aktivity (rozhovory, monology, roleplay, poslech). Seznam nové slovní zásoby na konci lekce. Rozvíjí všechny dovednosti (čtení, psaní, poslech, mluvení).

Rešková Ivana: *Communicative Czech (Elementary Czech). WORKBOOK*. Vyd. UK v Praze – Nakladatelství Karolinum, Praha 1999. ISBN 80-7184-712-7

paperback A4, 112 str.

11 cvičebních lekcí a 2 opakovací lekce (po L5 a 11) s českými pokyny, jež korespondují s lekcemi uvedené učebnice, 4 „progress testy“ (po lekcích 2, 5, 8, 11) a „final exam“ s česko-anglickými pokyny. Klíč ke cvičením (vyjma testů). Lekce 1-11 jsou rozčleněny na 3 sekce A, B, C podobně jako lekce v učebnici.

Rešková Ivana, Pintarová Magdalena: *Communicative Czech (Intermediate Czech)*. Vyd. Ivana Rešková vl.nákladem. 2.vyd. Brno 1999. ISBN 80-902180-9-1 (učebnice). Audiokazeta. paperback, 198 str., černobílé ilustrace

9 lekcí – 8 výkladových, jedna opakovací, instrukce v lekcích Č-A. Doplnkové texty o českých reáliích se cvičeními. Přehled imperfektivních a perfektivních sloves, souhrnný slovník Č-A s odkazy na lekce, klíč ke cvičením, přehled české deklinace v tabulkách, přepis audionahrávek z kazety.

Učebnice navazuje na *Communicative Czech (Elementary Czech)*, je určena mírně až středně pokročilým. Obdobná struktura lekcí jako na předchozí úrovni – na začátku text s úkoly na ověření porozumění, pak gramatika v tabulkách /přehledech, cvičení k příslušným gram. jevům, nakonec doplnkové aktivity (rozhovory, monology, roleplay, poslech). Seznam nové slovní zásoby na konci lekce. Procvičují se všechny dovednosti (čtení, psaní, poslech, mluvení).

Rešková Ivana: *Communicative Czech (Intermediate Czech)*. *WORKBOOK*. Vyd. Karolinum, Praha 2006. ISBN 80-7184-713-5

Struktura cvičebnice kopíruje učebnici, nabízí doplnková cvičení na procvičování všech 4 dovedností.

Holá Lída: *New Czech Step by Step*. Vyd. Akropolis, Praha 2005. ISBN 80-86903-07-9 (2. vydání), (učebnice a CD)
formát cca A4, brož., 244 s. + 4 s. + 80 min CD.

Tento výukový program češtiny pro cizince je určen začátečníkům až středně pokročilým. Ve dvaceti přehledně strukturovaných lekcích seznamuje studenty se základy českého jazyka. Nové, kompletně přepracované vydání zachovává základní principy starší verze, jako je uspořádání do samostatně kombinovatelných panelů, systém odkazů a především barevné rodové kódování gramatiky, které se u studentů i učitelů setkalo s mimořádně příznivým ohlasem. Graficky zcela nově pojatá učebnice přináší mnohem více cvičení, obrázků, fotografií a textů (včetně krátkých vstupních textů, které umožňují přímé uchopení daného gramatického jevu). Témata lekcí jsou prakticky a komunikativně zaměřena. Každý komplet navíc obsahuje čtyřstránkovou přílohu *Czech Grammar in a Nutshell / Českou gramatiku v kostce* a zvukové CD. Manuál pro učitele ke stažení na webu www.czechstepbystep.cz zdarma.

Holá Lída: *New Czech Step by Step. Activity Book*. Vyd. Akropolis, Praha 2005. ISBN 80-86903-07-9 (2. vydání). samostatně neprodejné.
formát cca A4, brož., 128 str., ilustr.

Každou z 20 lekcí učebnice doprovází šest stran cvičení a aktivit v ilustrovaném pracovním sešitě, který je ve srovnání s předchozí verzí výrazně rozšířen.

Holá Lída: *Czech Step by Step*. Vyd. Fragment, Praha 2000. ISBN 80-7200-402-6
288 str., bar. ilustrace, brožovaná + 2 audiokazety
26 lekcí pro anglicky mluvící

Starší verze výše uvedené učebnice.

Holá Lída: *Czech Step by Step. Workbook*. Vyd. Fragment, Praha 2001. ISBN 80-7200-595-2
64 s., cvičení ke 26 lekcím učebnice

Holá Lída: *Czech Grammar in a Nutshell (Česká gramatika v kostce)*. Vyd. Akropolis, Praha 2004, ISBN 80-903417-7-2 / 80-86903-06-0 (2. vydání).
formát cca A4, 4 str. laminované

Představuje jednoduchý přehled nejdůležitějších gramatických jevů, který je vždy po ruce. Příručka je určena začátečníkům a středně pokročilým studentům češtiny jako cizího jazyka, k občasnému nahlédnutí ji však využijí i pokročilí mluvčí. Slouží k rychlé orientaci a pomáhá ubránit se frustraci z české flexe. Na rozdíl od podobných existujících brožurek, které vycházejí z tradiční české gramatiky pro Čechy a seznamují tak cizince se zákoutími typu *předseda* či *nůše*, se snaží vidět český jazyk očima cizince a postihnout ty jevy, které cizojazyčný mluvčí vnímá a potřebuje. Pro zachycení funkce rodu v systému jazyka a tabulku deklinace používá populární barevné kódování (Ma, Mi, F, N), – uvádí zjednodušené vzory konjugace (-Á slovesa, -Í slovesa, dva typy -E sloves) a zachycuje druhou pozici nepřízvučných slov ve větě, která je klíčová pro porozumění.

Holá Lída: *Czech Express 1*. Vyd. Akropolis, Praha 2007. ISBN 80-86903-39-2 (2.vyd.)
brož., 108 str., bar. ilustr., 20 perforovaných listů s 240 memory kartičkami, 80 min. CD

Holá Lída: *Czech Express 2*. Vyd. Akropolis, Praha 2006. ISBN 80-86903-24-9
brož., 104 s., bar. ilustr., 20 perforovaných listů s 240 memory kartičkami, 63 min. CD

Učebnice programu Czech Express představují kurz „češtiny pro přežití“. Jsou určeny začátečníkům, kteří chtějí rychle a s minimem gramatiky (ale ne bez gramatiky) dosáhnout jazykové úrovně A1. Učebnice se soustředí především na zvládnutí řečových dovedností. Stručné, ale maximálně prakticky zaměřené lekce Czech Express 1 naučí studenty zorientovat se a reagovat v základních komunikačních situacích (např. témata *Pozdravy a představení; Rodina a profese; Kdy se sejdeme* apod.). Druhý díl seznamuje studenty s dalšími komunikačními situacemi (např. lekce *Hotel, byt, dům; Doprava; U doktora* apod.). Složitá česká gramatika je tu maximálně zjednodušena a pády jsou prezentovány pomocí snadno zapamatovatelných modelů. Oba svazky přináší užitečná drilová cvičení, která spolehlivě upevní zapamatování nově naučené látky. Text doplňuje množství barevných fotografií a originálních ilustrací. Úplnou novinkou ve výuce češtiny jsou pak komiksy, které studenty nejen pobaví, ale také jim významně pomohou ve studiu. Všechny lekce jsou v češtině, což umožňuje univerzální použití učebnice. Anglicky jsou pouze gramatické tabulky, slovníček a přeložené texty z jednotlivých kapitol. Proto učebnice mohou používat i samouci. Učebnici též dobře využijí letní intenzivní kurzy. Oba svazky jsou doplněny zvukovými CD a korespondují s výukovým CD-ROM Czech Express, vydaným firmou Langmaster. Pro učitele zdarma Teacher's Book na internetu: www.czechstepbystep.cz.

Nekovářová Alena: *Čeština pro život / Czech for Life / Tschechisch fürs Leben*. Vyd. Akropolis, Praha 2006. ISBN 80-86903-23-0.

formát B5, flexovazba (v měkkých deskách), 264 str., bar. ilustrace, 2 CD

Konverzační příručka je určena středně pokročilým až pokročilým studentům-cizincům, kteří se již učí česky a chtějí se dále zdokonalit ve svém vyjadřování tak, aby mluvili jako rodilí Češi. Předpokládá znalost češtiny na úrovni B2 podle SERR - veškeré texty a instrukce jsou pouze v češtině. Obsahuje materiál k 15 konverzačním tématům týkajícím se běžných situací každodenního života (např. *Taková normální rodina, Jezte a pijte! Dobrou chuť, Jdeme nakupovat, Ukažte mi, prosím, cestu, U doktora. Další prosím!*). Východiskem každé barevně odlišené lekce jsou úvodní otázky k danému tématu a vstupní text (monolog, dialog). Otázky k textu prověří porozumění čtenému textu a schopnost samostatného vyjadřování. Lekce neobsahují podrobný gramatický výklad, ale gramatická cvičení umožňují procvičovat a upevňovat vybrané gramatické jevy. Následuje konverzační blok, který obohacují fotografie a ilustrace a který vede studenty k samostatnému ústnímu vyjadřování, při němž se naučí správně reagovat na vzniklé situace. Oddíl je strukturován tak, aby nabízel množství podnětů jak pro týmovou práci, tak i pro individuální rozšiřování slovní zásoby. Každou lekci uzavírají poslechová cvičení (na přiložených CD), která posilují zapamatování nově osvojené frazeologie. Autentičnosti jazyka je dosaženo užitím běžně mluveného slova, včetně hovorových výrazů. V rámci každé lekce je uvedena slovní zásoba. Příručka obsahuje přepis poslechových cvičení, drilové cvičení s německým a anglickým překladem ke každé lekci, klíč ke gramatickým cvičením a stručný přehled české gramatiky v češtině.

Váchalová Soňa: *Survival Czech*. Vyd. Leda, Praha 2003, ISBN 80-7335-016-5 (ISBN 80-7335-018-1)

formát 145x205, Book 1 - 744 str., čb ilustrace + komix, Book 2 - 256 str., 3 audiokazety

Tato moderně koncipovaná učebnice českého jazyka pro anglicky hovořící je zaměřena na podporu rozvoje schopnosti domluvit se a nabýt řečové plynulosti v každodenních situacích. Publikace nepředpokládá předchozí znalost češtiny a je vhodná jak pro výuku s podporou učitele, tak i pro samouky. Tvoří ji dvě knihy doplněné audionahrávkou. První díl obsahuje 24 přehledně uspořádaných a ilustrovaných lekcí. Na začátku každé lekce je uveden Goal of Lesson, pak následuje anglický výklad gramatiky s poznámkami, nová slova a slovní spojení, text s poznámkami, cvičení s odkazy na gramatiku a slovní zásobu a na závěr konsolidační cvičení (instrukce v EN). Po každé 4. lekci je zařazen revizní test. Gramatika je vysvětlována velmi srozumitelně, procvičování nových slov je promyšleně sestaveno tak, že lze zaručit jejich osvojení. Učebnicí se line komiksový příběh ukazující češtinu v akci. V druhém dílu najde studující souhrnný gramatický přehled, anglicko-český a česko-anglický slovníček, klíč ke cvičením, texty nahrávek a překlady textů a dialogů.

Roubalová Eva: *Učíme se česky.* Vyd. Karolinum, Praha 2004. ISBN 80-7184-740-2
formát cca A5, brož., 302 str., černobílé ilustrace, kazeta / CD

Učebnice určená naprostým začátečníkům i těm, kdo už mají určité základy češtiny. Předpokládá práci s učitelem, a proto je anglický text omezen na instrukce ke cvičením a stručné poznámky ke gramatice, které mohou pomoci studentům při dalším samostudiu. Každá z 25 lekcí obsahuje výchozí text a rozhovor, související výklad gramatiky a cvičení. Záměrem autorky je navíc poskytnout i materiál k rozvoji komunikativních dovedností. Příslušné texty a konverzační cvičení jsou uvedeny ke konci každé lekce společně s česko-anglickým seznamem slovíček k dané lekci. V závěru je klíč ke cvičením, gramatické tabulky a souhrnný česko-anglický slovník s odkazy na lekce, kde byly výrazy poprvé použity.

Roubalová Eva: *Učíme se česky. Pracovní sešit 1.* 2.vyd. Karolinum, Praha 2006. ISBN 80-246-0900-2

formát A4, brož., 202 str., černobílé ilustrace

Ilustrovaný Pracovní sešit 1 obsahuje patnáct tematických lekcí, které poskytují doplňkový materiál k příslušným lekcím z výše uvedené učebnice. Cvičení zde uvedená procvičují gramatické struktury zejména drilovou formou, dále jde o komunikativní cvičení pro aktivní používání řečových dovedností v reálných situacích. Dialogy a souvislé texty jsou použity také k rozvoji čtení s porozuměním. Zařazena jsou i poslechová cvičení na základě audionahrávek k vlastní učebnici. Každá lekce je ukončena testem, který vyhodnocuje učitel. Na závěr je uveden souhrnný opakovací test a klíč ke cvičením. Instrukce ke cvičením jsou česky a anglicky.

Roubalová Eva: *Učíme se česky. Pracovní sešit 2.* Vyd. Karolinum, Praha 2005. ISBN 80-246-0747-6

formát A4, brož., 154 str., černobílé ilustrace

Pracovní sešit 2 *Učíme se česky* je pokračováním prvního dílu stejnojmenného učebního materiálu. Rozpracovává konverzační témata učebnice *Učíme se česky* - lekce 16-25, procvičuje gramatické jevy a slovní zásobu odpovídající tématům jednotlivých lekcí. Podobně jako v 1.díle jsou lekce 16-24 ukončeny testem. Navíc jsou jako doplňkový materiál zařazeny autentické publicistické texty M.Vonkové - fejetony a eseje, které byly pro toto vydání zjednodušeny a zkráceny. K nim jsou připojeny Otázky a úkoly, předpokládající spolupráci učitele a samostatnou práci studentů se slovníkem. Sešit uzavírá klíč ke cvičením. Instrukce ke cvičením jsou v opakovací L16 česky a anglicky, od L17 pouze česky.

Roubalová Eva: *Učíme se česky. Soubor testovacích cvičení.* Vyd. Karolinum, Praha 2007. ISBN 978-80-246-1330-7

formát A4, brož., 252 str., černobílé ilustrace

Další doplňkový materiál k uvedené učebnici – sada testů v 25 kapitolách, které lze použít i k samostatné práci (obsahuje klíč). Cvičení jsou zaměřena jak na gramatiku, tak na slovní zásobu a konverzaci.

Adamovičová Ana, Ivanovová Darina: *Basic Czech I.* Vyd. Karolinum, Praha 2006. ISBN 80-246-1097-3

formát A5, brož., 164 str.

Basic Czech I. je moderní učebnicí češtiny na základě angličtiny. Skládá se z šesti lekcí a metodicky vychází z komunikativního a komparativního přístupu. Cílem je seznámit zájemce se základy české gramatiky pomocí plynulého a systematického osvojování slovní zásoby a konverzačních frází vážících se k jednotlivým tématům: společenské obraty, město, bydlení, restaurace, zájmy, nákupy a cestování. Gramatika v těsném sepětí se slovní zásobou je pouhým prostředkem k dosažení tohoto cíle. Přehledné tabulky umožní uživateli rychlé zapamatování probírané látky. Zprostředkující jazyk se objevuje minimálně a plní funkci výstižných vysvětlivek. Učebnice obsahuje řadu vtipných dialogů. *Basic Czech I* odpovídá úrovni A 1 Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Adamovičová Ana, Ivanovová Darina, Hrdlička Milan: *Basic Czech 2.* Vyd. Karolinum, Praha 2007, ISBN 978-80-246-1320-8
formát A5, brož., 252 str.

Basic Czech II. je pokračováním titulu Basic Czech I. Učebnice je koncipována obdobně jako předcházející díl. Skládá se ze sedmi lekcí (L7-13) a metodicky vychází z komunikativního a komparativního přístupu. Postupně se zde rozvíjejí základy české gramatiky pomocí plynulého a systematického osvojování slovní zásoby a konverzačních frází vážících se k jednotlivým tématům: denní režim, nákupy, oslava, bydlení, rodina, zdraví a nemoc, vzhled a povahové vlastnosti, móda a oblečení apod. Přehledné tabulky umožní uživateli rychlé zapamatování probírané látky. Zprostředkující jazyk (angličtina) se objevuje minimálně a plní funkci výstižných vysvětlivek. Učebnice obsahuje řadu vtipných dialogů. Součástí učebnice jsou přehledné tabulky české deklinace a slovesných valencí a také CD, které obsahuje zároveň texty a dialogy z Basic Czech I. Basic Czech II. odpovídá úrovni A 2 Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Obsahuje i přílohu o reáliích ČR, státní svátky, písně a klíč ke cvičením.

Adamovičová Ana: *Nebojte se češtiny.* Vyd. Karolinum, Praha 2005. ISBN 80-246-1059-0
formát A5, brož., 286 str., černobílé ilustrace

Cílem této konverzačně-gramatické příručky je seznámit zahraniční studenty se širokým repertoárem běžně mluvených jazykových prostředků a typických reakcí v obvyklých životních situacích. Je určena pro kurzy konverzace středně pokročilých studentů, ale je možno ji používat i v běžných kurzech češtiny. Jednotlivé lekce (16) obsahují úvodní tematicky zaměřený text, konverzační materiál, gramatickou část s cvičeními a konverzační cvičení. Textová příloha seznamuje studenty s českou literaturou 20. st. (Voskovec, Werich, Macourek, Suchý, Klíma, Blatný, ukázky z Lidových novin). V závěru je připojen klíč ke cvičením, diferenční tabulky mezi češtinou spisovnou a kolokviální a seznam zkratk. Texty i konverzační materiál vycházejí ze současného mluveného jazyka na území Česka.

Davies Bruce, Hejduková Jana: *401 Czech verbs.* 3. rozš. vyd. Bruce Davies, Praha 2006. ISBN 80-239-7260-X
formát A5, brož., 312 str.

Příručka obsahuje kompletní konjugaci 401 českých sloves s dalšími 1700 slovesy v kapitolách uvádějících vazby sloves s předložkami jak v česko-anglické, tak v anglicko-české podobě. Anglicky vysvětluje problematiku vidů, zvrtných a způsobových sloves a souvisejících pádů.

Obsahuje také průvodce pro „přežití“ anglicky mluvících turistů v ČR a vtipnou úvodní esej o českém jazyce.

Hádková Marie a kol.: *Czech in 30 days.* Vyd. INFOA, Dubicko 2006. ISBN 80-7240-396-6
+ 2 audio CD. ISBN 80-7240-420-2
formát 125x195 mm, brož., 120 str.

Intenzivní kurs pro začátečníky a mírně pokročilé na úrovni A1 podle SERR. Umožňuje studium základní slovní zásoby a gramatiky v individuálním tempu. Kurs je rozčleněn do 30 lekcí (100 h výuky) včetně opakovacích, zahrnuje konverzační texty, cvičení s klíčem, významné idiomatické obraty a slovník.

Hádková Marie, Maertín Jessica: *The Course of Czech Grammar.* Vyd. INFOA, Dubicko, ISBN 80-7240-351-6
formát 115x185 mm, brož., 192 str.

Podrobně zpracovaná přehledná gramatika českého jazyka pro anglicky hovořící cizince. Obsahuje rozdíly mezi češtinou a angličtinou, českou výslovnost, hlásky, přízvuk, rody, větné členy, vyjmenovaná slova, skloňování atd.

Hádková Marie: *Essential Grammar - Czech.* Vyd. INFOA Dubicko, ISBN 80-7240-423-7
formát A6, kroužková vazba, 36 str.

Přehled české gramatiky uspořádaný do 28 gramatických tabulek je vhodným doplňkem pro výuku češtiny anglicky hovořících cizinců.

Guilds Ch., Soják Stanislav: *Map of Czech Grammar*. Vyd. INFOA Dubicko. ISBN 80-85836-12-0

8 str., formát: A4, Vazba: šitá

Tato publikace je určena cizincům, kteří hovoří anglicky a chtějí se naučit český jazyk. Shoda podmětu s přísudkem, vyjmenovaná slova, slovní druhy, větné členy, pravopis a veškeré základní údaje z české gramatiky jsou zde zpracovány v přehledných tabulkách, které umožňují rychlou orientaci v publikaci.

Božoňová Iveta: *Czech for you with pronunciation. A manual of conversation*. Do češtiny přeložili a upravili Petr Hercik a Barbora Herciková. Vyd. Příroda 2004, ISBN 80-07-01269-9
Rozměr: 105 x 145 mm, 88 str.

Smičková Jaroslava: *Čeština pro cizince snadno a rychle*. Vyd. Jaroslava Smičková 2006, ISBN: 80-238-7904-9 www.jasminka.cz
formát A5, 128 str., brož., černobílá ilustrace

Dvojjazyčná konverzační příručka pro anglicky/francouzsky mluvící cizince.

Učebnice češtiny pro francouzsky mluvící cizince

Čechová Elga, Trabelsiová Helena, Putz Harry: *Chcete mluvit česky? POUR LES FRANCOPHONES QUI VEULENT PARLER TCHÈQUE*. 2. vyd. Harry Putz, Liberec 1998. ISBN 80-902165-2-8

formát A5, pevná vazba, 396 str., černobílé ilustrace, 160 min nahrávek - 3 kazety/CD.

Francouzská verze staršího vydání původní učebnice pro anglicky mluvící (viz); vhodná i pro samouky. Struktura stejná jako u anglické, německé a španělské verze, pouze schází úvodní přehled každé lekce a barevné rozlišení jednotlivých sekcí. CZ-FR souhrnný slovník je bez odkazů na lekce.

Hansch-Šabršulová Lea: *Parler tchèque – c'est possible!* Vyd. Leda, Praha 2007.
formát cca A5, brož., 432 str., 2 CD

Určeno pro začátečníky. V 36 lekcích autorka postupuje pomalu a s pochopením i pro méně motivované studenty. Veškerý výklad je ve francouzštině. Pokrok probíhá ve spirálách, kdy se na dříve uvedené jevy nabalují další souvislosti. Součástí učebnice je seznam sloves v učebnici použitých, jejich časování, klíč ke cvičením a slovník s výrazy, které se v učebnici objevily.

Božoňová Iveta: *Le Tchèque pour Vous-manual de conversation avec la prononciation*. Vyd. Příroda 2006. ISBN 8007014365

Chrdlová Stanislava, Malovec Miroslav: *Conversation tchèque de base*. Vyd. Kava Pech, Dobřichovice. ISBN 80-85853-32-9
formát 16,5 x 11,5cm, brož., 32 str.

Stručná česká konverzace pro francouzsky mluvící turisty včetně vysvětlení české výslovnosti v překladu Héléne Barkovic.

Smičková Jaroslava: *Čeština pro cizince snadno a rychle*. vyd. Jaroslava Smičková 2006, ISBN: 80-238-7904-9 www.jasminka.cz
formát A5, 128 str., brož., černobílé ilustrace

dvojjazyčná příručka pro anglicky/francouzsky mluvící cizince

Učebnice češtiny pro německy mluvící cizince

Čechová Elga, Remediosová Helena: *Chcete mluvit česky? WOLLEN SIE TSCHECHISCH SPRECHEN? 1. Teil*. 8.vyd. Harry Putz, Liberec 2002. ISBN 80-86727-05-X
414 str., ilustr., 180 min na 4 CD

Je zrcadlovou německou verzí učebnice pro anglicky mluvící *Chcete mluvit česky?*

Čechová Elga, Remediosová Helena: *ARBEITSBUCH zum 1. Teil/Workbook*. 3.vyd. Harry Putz, Liberec. ISBN 80-86727-07-6
232 str., ilustr.

německo-anglická cvičebnice (detaily viz anglická verze)

Čechová Elga, Remediosová Helena: *WOLLEN SIE NOCH BESSER TSCHJECHISCH SPRECHEN? (2. Teil)*. 2. vyd. Harry Putz, Liberec. ISBN 80-902165-7-9
510 str., ilustr., 160 min na 3 CD

německo-anglická učebnice pro pokročilé studenty, vhodné i k samostudiu (detaily viz anglická verze)

Holá Lída: *Tsjechisch Schritt für Schritt*. Vyd. Akropolis, Praha 2005. ISBN 80-86903-01-X
(učebnice, sešit Arbeitsbuch a CD) 244 s. + 128 s. + 4 s. + 80 min CD.

Tsjechisch Schritt für Schritt je německou verzí učebnice *NEW Czech Step by Step*. Obě učebnice si přesně odpovídají a je proto možné obě mutace používat ve smíšených kurzech zároveň.

Učebnice je určena začátečníkům až středně pokročilým. Ve dvaceti přehledně strukturovaných lekcích seznamuje studenty se základy českého jazyka. Nové, kompletně přepracované vydání zachovává základní principy starší verze, jako je uspořádání do samostatně kombinovatelných panelů, systém odkazů a především barevné rodové kódování gramatiky, které se u studentů i učitelů setkalo s mimořádně příznivým ohlasem. Graficky zcela nově pojatá učebnice přináší mnohem více cvičení, obrázků, fotografií a textů (včetně krátkých vstupních textů, které umožňují přímé uchopení daného gramatického jevu). Názvy lekcí dokazují praktické a komunikativní zaměření učebnice (např. *Moje rodina; Orientace; V restauraci; Volný čas; Hledáme cestu; Komunikace*), každou lekci doprovází šest stran cvičení a aktivit v ilustrovaném pracovním sešitě a zvukové CD. Každý komplet navíc obsahuje čtyřstránkovou přílohu *Tsjechische Grammatik auf einen Blick / Českou gramatiku v kostce*. Manuál pro učitele ke stažení na webu www.czechstepbystep.cz zdarma.

Holá Lída: *Tsjechische Grammatik auf einen Blick (Česká gramatika v kostce)*. Vyd. Akropolis, Praha 2005, ISBN 80-86903-02-8
formát A4, 4 str. laminované

Tsjechische Grammatik auf einen Blick je přesnou jazykovou mutací česko-anglické verze v němčině. Představuje jednoduchý přehled nejdůležitějších gramatických jevů, který je vždy po ruce. Příručka je určena začátečníkům a středně pokročilým studentům češtiny jako cizího jazyka, k občasnému nahlédnutí ji však využijí i pokročilí mluvčí. Slouží k rychlé orientaci a pomáhá ubránit se frustraci z české flexe. Na rozdíl od podobných existujících brožurek, které vycházejí z tradiční české gramatiky pro Čechy a seznamují tak cizince se zákoutími typu předseda či nůše, se snaží vidět český jazyk očima cizince a postihnout ty jevy, které cizojazyčný mluvčí vnímá a potřebuje. Pro zachycení funkce rodu v systému jazyka a tabulku deklinace používá populární barevné kódování (Ma, Mi, F, N), – uvádí zjednodušené vzory konjugace (-Á slovesa, -Í slovesa, dva typy -E sloves) a zachycuje druhou pozici nepřízvučných slov ve větě, která je klíčová pro porozumění.

Aigner Alena, Gruber Olga: *Čeština jinak / Tsjechisch anders NEU*. Vyd. Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice 2004, ISBN 80-7040-696-8
168 str., ilustr., CD 80 min.

Tato učebnice je vytvořena podle požadavků SERR a je určena pro začátečníky až středně pokročilé (A1, A2, B1). Protože většina zájemců o učení češtině je motivována především profesními důvody, vychází učebnice z jejich předpokládaných komunikativních potřeb (zejména ústních, v menší míře i písemných). Učebnice obsahuje 15 lekcí, jejichž rozsah v souladu s moderními didaktickými trendy nemá uživatele přetěžovat a zprostředkuje mu pocit úspěchu a pokroku v učení.

Důraz je kladen především na nácvik komunikativních dovedností v běžných situacích denního života i v profesní sféře, přičemž jsou zohledňovány interkulturní rozdíly.

Jsou respektovány principy autonomního učení, proto jednotlivé lekce obsahují rovněž internetová cvičení nebo cvičení vyžadující samostatné řešerše. Gramatika a slovní zásoba je systematicky prezentována a upevňována v systému komunikativních a písemných cvičení. Přitom je kladen důraz na nejfrekventovanější jevy a účelné zjednodušení gramatiky, aby se uživatel mohl snadno vyjádřit. Dialogy jsou sestaveny tak, aby studující byli od začátku schopni podat jednoduché informace o sobě a svém okolí. Všechny dialogy a doplňující poslechová cvičení jsou k dispozici v podobě zvukové nahrávky namluvené českými rodilými mluvčími. Každá lekce kromě toho dává možnost naučit se zpívat jeden dialog prostřednictvím osvědčené tzv. vyučovací písně.

Brčáková Dagmar, Berglová Eva: *Tschechisch im Alltag*. Vyd. Leda, Praha 2004. ISBN 80-7335-043-2

formát A5, brož., 368 str., čb ilustr., 3 audio CD

Kniha je určena německy mluvícím uživatelům, kteří se chtějí naučit rozumět a mluvit česky. Nejfrekventovanější slovní zásoba (2000 slov) se nacvičuje v živých větných modelech, přičemž zohledňuje německo-české rozdíly i shody. Kromě základních osmnácti lekcí o jednotné stavbě, tematicky zaměřených na komunikativní situace běžného života a vtipně ilustrovaných, obsahuje učebnice poučení o obecné češtině, návody, jak vyplňovat české úřední formuláře, přehledné mluvnické tabulky, nezbytný klíč ke cvičením a souhrnný česko-německý slovník. Součástí učebnice jsou tři audio CD s nahrávkami vybraných partií nácviku. To umožňuje uživateli, zejména samoukovi, poslechnout si autentickou českou výslovnost a intonaci, zvykat si na přirozené tempo řeči a pohotově reagovat.

Parolková Olga, Nováková Jaroslava: *Tschechisch für deutschsprechende*. Vyd. Nakladatelství Bohemika, Praha 2006, ISBN 2.vyd. 80-903062-0-9 (80-900026-8-4).

Formát A4, počet stran 198. Audiokazeta/CD zvlášť.

Tato kniha je přesnou kopií původní anglické varianty Czech for Foreigners (shodují se stránky, cvičení atd.) Autorku k tomu vedla snaha umožnit paralelní používání obou variant učebnice ve skupinových kursech. Klíč k 1. německému vydání je třeba dokoupit zvlášť, ve 2.vydání už je začleněn.

Hasil Jiří, Hasilová Helena: *Čeština pro německy mluvící s klíčem ke cvičením a kazetou*. Vyd. Nakladatelství ISV, Praha 2000, ISBN 80-85866-08-0

300 str.

učebnice pro začátečníky vč. klíče

Knápková Petra, Najmanová Petra: *Tschechisch in 30 Tagen*. Vyd. INFOA Dubicko, ISBN 80-7240-395-8

formát 125x195 mm, brož., 120 str., 2 audio CD

Stručná učebnice je německou obdobou anglické verze M.Hádkové: Czech in 30 days (viz)

Kolektiv: *Tschechisch. Německo-česká konverzace*. Vyd. Infoa, 2006, ISBN 80-7240-350-8

Přehledná jazyková příručka obsahuje základní konverzační témata potřebná v situacích, které nás při cestování potkávají - hotel, restaurace, nakupování, pošta, telefon atd., barevné členění kapitol, zpracováno pro německy hovořící cizince.

Božoňová Iveta: *Tschechisch für dich*. Vyd. Příroda, 2006. ISBN 80-07-01275-3

Učebnice češtiny pro rusky mluvící cizince

Čechová Elga, Trabelsiová Helena, Putz Harry: *Chcete mluvit česky? ХОТИТЕ ГОВОРИТЬ ПО-ЧЕШСКИ?* Vyd. Harry Putz, Liberec 2004. ISBN 80-902165-5-2

formát A5, pevná vazba, 396 str., černobílé ilustrace, 160 min audionahrávek na 3 kazetách

ruskojazyčná verze učebnice *Chcete mluvit česky?* pro začátečníky i ty, kteří už mají nějaké základy češtiny (graficky i strukturně zrcadlová podoba španělské verze - viz)

Čechová Elga, Remediosová Helena: *ХОТИТЕ ГОВОРИТЬ ПО-ЧЕШСКИ? - Рабочая книга RU/UKR*. Vyd. Harry Putz, Liberec 2004. ISBN 80-86727-09-2

dvojazyčná cvičebnice k ruské a ukrajinské verzi učebnice *Chcete mluvit česky?* - struktura viz anglická verze

Parolková Olga, Nováková Jaroslava: *Češskij jazyk dlja russskych*. Vyd. Nakladatelství Bohemika, Praha 2006. ISBN 80-901739-3-4

Formát A5, sešit, 74 str.

Tato učebnice je určena rusky hovořícím studentům jako doplněk k základní učebnici češtiny pro cizince v německé nebo anglické verzi (bez základní učebnice *Čeština pro cizince* stejných autorek je nepoužitelná). Obsahuje česko-ruský slovníček, popis výslovnosti a ruský komentář k 10 lekcím základní učebnice.

Holá Lída: *Češskaja gramatika - korotko i jasno / Česká gramatika v kostce*. Vyd. Akropolis, Praha 2007. ISBN 9788086903422

Formát: Dvojlist A4, oboustranná laminace

ruská verze stručné gramatické příručky k učebnici stejné autorky New Czech Step by Step

Chrdlová Stanislava, Malovec Miroslav: *Kratkij češskij razgovornik*. Vyd. Kava Pech, Dobřichovice, ISBN 8085853418
brož., 32 str.

konverzační příručka pro rusky mluvící

Učebnice češtiny pro ukrajinsky mluvící cizince

Čechová Elga, Trabelsiová Helena, Putz Harry: *ХОЧЕТЕ ГОВОРИТИ ПО-ЧЕСЬКОМУ?* Vyd. Harry Putz, Liberec 2004. ISBN 80-902165-4-4

formát A5, pevná vazba, 400 str., čb ilustr., 160 min audionahrávek na 3 kazetách

ukrajinská verze učebnice *Chcete mluvit česky?* (graficky i strukturně zrcadlová podoba ruské verze - viz)

Učebnice češtiny pro španělsky mluvící cizince

Čechová Elga, Remediosová Helena: *Chcete mluvit česky? ¿QUIERE USTED HABLAR CHECO?* vyd. Harry Putz, Liberec ?. ISBN 80-86727-06-8

397 str., ilustr., 180 min audionahrávek na 3 CD

španělská verze učebnice *Chcete mluvit česky?*

Čechová Elga, Remediosová Helena: *LIBRO DE EJERCICIOS* 1. vyd. Harry Putz, Liberec 2006. ISBN 80-86727-08-4

232 str., ilustr.

dvojjazyčná španělsko-italská cvičebnice ke španělské verzi učebnice

Učebnice češtiny pro italsky mluvící cizince

Čechová Elga, Remediosová Helena: *Chcete mluvit česky? VOLETE PARLARE CECO?* Vyd. Harry Putz, Liberec 2004. ISBN 80-86727-00-9

formát A5, pevná vazba, 414 str., černobílé ilustrace, 180 min audionahrávek na 3 CD

italská verze učebnice *Chcete mluvit česky?*

Čechová Elga, Remediosová Helena: *LIBRO DI ESERCIZI* . Vyd. Harry Putz, Liberec 2006. ISBN 80-86727-08-4

měkká vazba, 232 str., černobílé ilustrace

dvojjazyčná italsko-španělská cvičebnice, struktura stejná jako EN/DE verze - viz

Chrdlová Stanislava, Malovec Miroslav: *Il Ceco Reso Facile-Manuale di conversation per turisti*. Vyd. Kava Pech, Dobřichovice ?. ISBN 8085853493

32 str.

Učebnice češtiny pro polsky mluvící cizince

Čechová Elga, Remediosová Helena: *Chcete mluvit česky? CHCEMY MÓWIĆ PO CZESKU* 1. Vyd. Harry Putz, Liberec 2005. ISBN 80-86727-03-3

formát A5, brož., čb ilustr., 3 MC / 4 CD / 1 DVD

polská verze učebnice *Chcete mluvit česky?*, kromě standardních sekcí této série má navíc v úvodu stručné srovnání češtiny s polštinou

Čechová Elga, Remediosová Helena: *CHCEMY MÓWIĆ PO CZESKU - ZESZYT ĆWICZEŃ CZĘŚĆ* 1. Vyd. Harry Putz, Liberec 2006. ISBN 80-86727-10-6

cvičebnice k polské verzi, struktura viz anglická verze

Učebnice češtiny pro švédsky mluvící cizince

Hanzlová Zdena: *Čeština pro Švédy / Tjeckiska för svenskar*. Vyd. Vikinga, Praha 2005

formát A4, spir. vazba, 100 str.

Tato stručná a dosti nepřehledná učebnice je určena začátečníkům a předpokládá práci s učitelem, neboť k ní nejsou žádné doprovodné materiály. 22 lekcí, se švédským výkladem české gramatiky, na závěr překlad textů lekcí do švédštiny.

Učebnice češtiny pro arabsky mluvící cizince

Bahbouh Charif: *Čeština pro Araby*. Vyd. Dar Ibn Rushd, Brandýs n. L. 1997. ISBN 80-901881-4-1
489 str., pevná vazba

Učebnice obsahuje 25 lekcí s přehledem české gramatiky a s cvičeními. Slovní zásoba 8000 slov.

Bahbouh Charif, Fleissig Jiří: *Česko-arabská a arabsko-česká konverzace*. Vyd. Dar Ibn Rushd, Brandýs n. L. 2004. ISBN 80-86149-40-4
416 stran, brožovaná

Toto upravené a rozšířené vydání vychází s transkripcí arabských textů do latinky a českých textů do arabského písma. Je dobrou učební pomůckou pro všechny, kteří se zajímají o arabštinu, ale je zároveň určena i Arabům učícím se česky. Vybrané texty jsou rozděleny do 86 různých témat vyskytujících se v běžném každodenním životě.

Učebnice češtiny pro osoby, které neznají latinku

Manuál pro učitele, Varianty 2005 (ke stažení: www.varianty.cz)

Učebnice češtiny pro děti

Kotyková Světlana, Lejnarová Ilona, Kinkalová Jiřina: *Čeština pro malé cizince 1*. Vyd. Knižní klub, Praha 2005. ISBN 80-242-1215-3
formát A4, brož., 80 str., bar. ilustrovaná

Kotyková Světlana, Lejnarová Ilona, Kinkalová Jiřina: *Čeština pro malé cizince 2*. Vyd. Knižní klub, Praha 2005. 80-242-1501-2
formát A4, brožovaná, 80 str., bar. ilustrovaná

Autorky z Německé školy v Praze připravily sadu 2 učebnic, ve které zúročily zkušenosti s výukou malých cizinců z německé jazykové oblasti. Výukový materiál je ovšem vhodný pro děti různých mateřských jazyků. Má doložku MŠMT a nabízí specifické metody výuky českého jazyka jako cizího jazyka pro malé děti. Veškeré texty jsou pouze v češtině s bohatým obrazovým doprovodem a týkají se témat blízkých dětem mladšího školního věku (škola, rodina, barvy, počítáme, hračky, výlet, v zoo apod.). V několika lekcích jsou vloženy i české říkanky a písničky. Učebnice jsou zároveň pracovním sešitem, do kterého děti kreslí, vybarvují, vlepují.

Učebnice češtiny bez zprostředkovacího jazyka

Hronová Karla, Turzíková Milada: *Čeština pro cizince*. Vyd. Fraus, Plzeň 2006, ISBN 80-7238-028-1
formát cca B5, brož., 480 str., bar. ilustrace

Tato učebnice češtiny je určena především pro intenzivní výuku zahraničních posluchačů na ÚJOP UK v prvním semestru jejich roční jazykové a odborné přípravy ke studiu na českých vysokých školách (15 týdnů po 25-30 hod.). Kniha poskytuje v 25 lekcích základní inventář jazykových prostředků potřebných pro dorozumění v běžných situacích každodenního praktického života, se zaměřením na využití těchto prostředků při studiu na vysoké škole. Tyto cíle byly zohledněny při vypracování koncepce učebnice, při stanovení rozsahu a obsahu slovní zásoby i při gramatickém výkladu. Učebnice je napsána pouze česky, což umožňuje její využití pro studenty s různými mateřskými jazyky, jako pomůcka je v závěru knihy česko-anglicko-francouzsko-španělský slovník a pomocný slovník gramatické terminologie. Oba slovníky obsahují odkazy na lekce, kde byl termín poprvé použit. Součástí učebnice je též přehled deklinace a konjugace a klíč ke cvičením. Na závěr je zařazen úvodní audioorální kurz češtiny v 5 dvoudenních lekcích, s ilustracemi, doplňkovými gramatickými a fonetickými cvičeními a překladem dialogů do EN, FR a ES. Tento audioorální kurz lze využít pro úvod do studia češtiny v základním kurzu.

Cvejnová Jitka: *Čeština pro cizince. Pracovní sešit k základnímu kurzu*. Vyd. Karolinum, Praha 2006. ISBN 80-246-0123-0
formát A4, brož., 120 str.

Jde o doplňkový učební materiál k učebnici Hronová, Turzíková: *Čeština pro cizince*. V 25 lekcích, které korespondují s učebnicí, jsou nabízena lexikální, gramatická a komunikativní cvičení k rekapitulaci a rozvíjení jazykových jevů z uvedené učebnice. Bez klíče.

Šimková Miloslava: *Ještě čeština pro cizince*. Vyd. Karolinum, Praha 2006. ISBN 80-246-0125-7 formát A4, brož., 192 str.

Další doplňkový materiál k učebnici Hronová, Turzíková: *Čeština pro cizince* míněný jako předloha k hlubšímu rozvíjení řečových dovedností a obohacování slovní zásoby. Každá ze 17 lekcí nabízí dva texty různé obtížnosti s návaznými cvičeními rozmanitých typů. Dále obsahuje množství rozhovorů a texty českých národních písní (bez not a audionahrávek). Bez klíče.

Confortiová Helena, Turzíková Milada: *Čeština pro pokročilé*. 2. vyd. Karolinum, Praha 2001. ISBN 80-7184-859-X formát A4, brož., 154 str.

Tato učebnice je zaměřena na mluvený jazyk a předpokládá alespoň receptivní znalost základní gramatiky a dostatečnou slovní zásobu. První část o 15 lekcích obsahuje texty a cvičení simulující určité komunikativní situace. V menší míře jsou zastoupeny texty popisného a výkladového charakteru pro čtení s porozuměním a jako inspirace k diskusím. Na závěr této části je zařazen klíč ke cvičením. Druhá část je pojata jako systematický výklad gramatiky v češtině s návaznými cvičeními různého pojetí. Řazení gramatických jevů bere v úvahu hledisko frekvenční, didaktické a vyjadřovací potřeby studentů. V závěru je předložen výklad hlavních významů slovesných prefixů, klíč ke gramatickým cvičením a stručný tabulkový přehled deklinací jmen a klasifikace sloves do 5 tříd.

Fišerová Věnceslava: *Modelová cvičení tvaroslovná, lexikální, syntaktická a stylizační k učebnici Čeština pro cizince*. Vyd. Karolinum, Praha 2003. ISBN 80-246-082-X formát A4, brož., 258 str.

Přepracované vydání modelových cvičení z roku 1976, zejména drilového typu. Cvičení rozdělena do 25 lekcí odpovídajících struktuře zmíněné učebnice. Na konci tabulky se substantivy a slovesy pro automatizaci užívání správných tvarů a rejstřík procvičovaných jevů s odkazy na konkrétní lekce a cvičení.

Froulíková Lenka: *Zahrada českého jazyka*. Vyd. Academia, Praha 2002. ISBN 80-200-1003-3 formát A4, 200 str., brož., bar. ilustr.

Každý ze čtyř oddílů této učebnice pro mírně a středně pokročilé je věnován jednomu ročnímu období (Podzim, Zima, Jaro, Léto) a jednotlicímu příběhu dvojice mladých lidí. Každý oddíl je dělen na 5 lekcí, které kromě úvodních textů o českých reáliích, gramatiky a slovní zásoby, situací a cvičení obsahují též autentické ukázky z děl českých spisovatelů i z lidové poezie. Slovníčky a gramatické přehledy v angličtině, němčině, ruštině a francouzštině. Učebnice předpokládá práci s učitelem a rodilým mluvčím po dobu 1-2 let v rozsahu 2-4 hodiny za týden.

Kopecká Zina: *Český jazyk. Učebnice pro začátečníky*. 1. část. Vyd. Německá škola v Praze, 2006. ISBN 80-2397322-3 formát cca A5, brož., bar. ilustr. - barevné kódování rodů jmen a jiných gram. jevů

Tato moderní komunikativní učebnice je určena zejména pro rozvoj mluvení. V 15 lekcích + 4 opakovacích nabízí dostatek materiálu k tomuto účelu. Instrukce a texty jsou výhradně v češtině. Ke každému textu je sada otázek pro stimulaci mluveného projevu. Učebnice neobsahuje žádná překladová ani poslechová cvičení. Na závěr zařazen slovníček česko-německo-anglický.

Hanzová Marie: *Učíme se česky 1 - učebnice ČJ + 2 kazety*. Vyd. Pansofia, Praha 1995. ISBN 8090137385 (2. vyd. Albra, Úvaly 2002, ISBN 80-86490-37-8) formát A4, brož., 80 str., bar. ilustr.

V úvodu této učebnice je poměrně rozsáhlé „mluvnické poučení“, které obsahuje český výklad od abecedy a slovosledu až po slovní zásobu a frazeologii k různým tématům, která jsou následně podrobněji probírána ve 20 lekcích této knihy. Struktura lekcí je nejednotná a nepřehledná. Na začátku lekce je obvykle text nebo dialog, pak v různém pořadí mluvnice, konverzace, slovní zásoba a různorodá cvičení bez klíče. Bez zprostředkovacího jazyka.

Kamiš Karel: *Učíme se česky 2 - učebnice pro cizince*. Vyd. Pansofia, Praha 1992. ISBN 8090137393 (2. vyd. Albra, Úvaly 2002, ISBN 80-86490-97-1)

Pokračování 1. dílu jak v nejednotnosti 16 lekcí, tak v jejich nepřehlednosti. Obsahuje mnoho gramatických výkladů v češtině, na začátku přehled hláskosloví, na konci přehled mluvnice a pravopisu (slovní popis, nikoli tabulky). V některých lekcích zařazeny texty českých lidových písní – nahrávka na doprovodné kazetě.

Příbylová K.: *Čeština pro cizince I.* Vyd. Nakladatelství ČVUT, Fakulta elektrotechnická, 2. vydání Praha 2003

Confortiová Helena: *Česká deklinace a konjugace pro cizince (Tabulky a příklady).* 2. vyd. Karolinum, Praha 2005. ISBN 80-246-1006-X
formát B5, brož., 112 str.

Přehled deklinace a konjugace určený pro cizince, kteří se už seznámili s pravidly české gramatiky, ale nepamatují si správné formy toho kterého slova. Deklinace zahrnuje deklinaci substantiv, adjektiv, zájmen a číslovek ve slovních spojeních. Vzory jednotlivých deklinačních typů se liší od vzorů uváděných v učebnicích češtiny pro Čechy. Konjugace sloves začíná přehledem tříd a typů, následuje celá konjugace slovesa být a dalších sloves rozdělených podle přítomnosti do tří tříd. Tabulky jsou doplněny příklady, které mají za úkol daný jev dostatečně ilustrovat. Na závěr je uveden seznam nejfrekventovanějších českých sloves v imperfektivní a perfektivní formě. Publikace není míněna jako cvičebnice, ale jako praktická příručka pro studenty.

Cvejnová Jitka: *Co chcete vědět o České republice. Učebnice reálií.* Vyd. Karolinum, Praha 2001. ISBN 80-246-0255-5
formát A4, brož., 158 str.

Skriptum je určeno pokročilým studentům, jak pro samostudium, tak pro práci v kurzu. Předkládá základní informace o zeměpisu, obyvatelstvu, hospodářství, politickém systému, jazyku, dějinách a kultuře České republiky. K uvedeným textům jsou přiřazeny podtextové česko-anglické, ev. česko-české slovníčky. Ke zpestření jsou základní texty doplněny různými kulturně historickými zajímavostmi, které jsou odlišeny kurzívou. Na závěr jednotlivých kapitol je zařazen přehled základní literatury pro zájemce o podrobnější informace o daném tématu.

Kotková Radka: *Textová cvičení z českého jazyka – substantiva, adjektiva, zájmena.* Vyd. Karolinum, Praha 2006

Vonková Milena: *Kdo se směje, rozumí.* Vyd. Karolinum, Praha 2000. ISBN 80-246-0045-5
formát A4, brož., 66 str.

Sbírka kresleného humoru doplněná lexikálně-gramatickým rozbořením textové části a anglickými ekvivalenty vybraných výrazů. Zachycuje charakteristické jevy každodenního života v ČR 90. let 20. st. Lze je použít jako doplňkový materiál pro výuku od stupně mírně pokročilých výše (samostudium i práce s učitelem).

Vinopalová Hana: *Základní mluvnice češtiny.* Vyd. Karolinum, Praha 2003. ISBN 80-7184-762-3
formát A4, brož., 174 str.

Učebnice pro zahraniční studenty připravující se na studium české vysoké školy. Je rozdělena na oddíly přibližující české hláskosloví, lexikologii, morfologii a syntax. Zvládnutí nové látky usnadňují doplňovací cvičení, otázky a úkoly, jejichž řešení si lze ověřit v klíči. Text lze použít i při individuálním studiu.

E-learning

Talk now! Learn Czech.

Interaktivní výukový CD-ROM ze série Talk Now! pro začátečníky vede zábavnou a snadnou formou k rychlým pokrokům. Je ideální pro cestovatele, rekreanty, obchodníky, studenty a širokou veřejnost. Speciální části programu: Hrajte si s hlasem (umožňuje porovnávat výslovnost s rodilým mluvčím pomocí funkce nahrávání), Zkoušejte své znalosti (různé kvízy a výsledky k nim), Chytrá výuka (program si pamatuje chybné odpovědi a zaměřuje se na slabší místa), Snadné ovládání (nápověda je k dispozici ve více než v 80 jazycích), Kolik slov znáš (základní slovíčka a fráze), Obrázkový slovník (vytisknete si vlastní slovník, kdykoliv budete potřebovat). Systémové požadavky: Windows 98/2000/ME/XP, Apple Macintosh, barevný monitor, CD/DVD-ROM mechanika, zvuková karta, mikrofon.

Holá Lída: Czech Express – CD-ROM. Vyd. LANGMaster International 2006

Kurz Czech Express pro začátečníky je založen na nejnovější řadě učebnic češtiny pro cizince Czech Express 1 a Czech Express 2. Učebnice byly upraveny pro výuku pomocí počítače a rozšířeny o další cvičení. Kurz je určen začátečníkům, kteří si chtějí rychle osvojit základy češtiny (úroveň A1) prostřednictvím angličtiny a současně své znalosti aktivně využívat v každodenních komunikačních situacích. Dvanáct prakticky orientovaných lekcí představuje studentům živý současný jazyk včetně užitečných frází a hovorových obrátů. Obávaná česká gramatika je zde maximálně zjednodušena pomocí modelových vět a osvědčené metody barevného kódování. Zároveň jsou studentům k dispozici detailní gramatické tabulky a vysvětlivky, propojené přehledným systémem odkazů. Drilová cvičení využívají prvky audioorální metody. Po dokončení každé lekce čeká studenty odměna v podobě originálního komiksu. Při výuce lze postupovat podle předem připraveného výukového plánu nebo podle vlastního uvážení vybírat lekce a stránky. Na jediné klepnutí myši je přístupný gramatický výklad nebo překlad audionahrávky. Kurz spolupracuje se stručným studijním glosářem na bázi angličtiny - klepnutím myši na neznámé slovíčko se toto slovíčko samo ve slovníku vyhledá. K učení českých slovíček a frází slouží metoda RE-WISE, jejímž úkolem je zachovat ve studentově paměti co nejvíce znalostí a zároveň minimalizovat počet nutných opakování. Nezbytným prvkem výuky jazyka je nácvik správné výslovnosti. Pomocí zobrazených hlasových křivek lze trénovat výslovnost tak, aby se maximálně přiblížila výslovnosti roditelých mluvčích. Aplikace používá nejnovější softwarové technologie.

Obsahuje:

- * 100 hodin intenzivní výuky
- * přes 150 stran textu
- * 420 cvičení
- * 550 nových slovíček a více než 100 frází
- * 900 obrázků a fotografií

Čeština pro mediky / Czech for Medics <http://www.lf3.cuni.cz/cestina>

Interaktivní kurz češtiny pro anglicky mluvící zahraniční studenty lékařství v ČR. Vychází z integrovaného kurikula všeobecného lékařství na 3. LF UK, kde byl vytvořen jako doplňkový materiál k samostudiu pro úplné začátečníky až středně pokročilé. Člení se na dvě základní části – *Čeština pro každý den* a *Čeština v klinické praxi* – a jeho cílem je podpora komunikačních dovedností (zejména poslechu a čtení s porozuměním a mluvením). Sekce se dále člení na tematické moduly, které mají jednotnou strukturu – české texty a dialogy s nahrávkami a anglickými překlady, ozvučené užitečné fráze s anglickými ekvivalenty, ozvučenou slovní zásobu a různé typy cvičení s okamžitou zpětnou vazbou (např. doplňování, mnohočetná volba, přiřazování podle poslechu či podle čtení).

Čeština pro každý den obsahuje 9 tematických modulů: Představení se, Rodina a bydlení, Orientace ve městě, Orientace ve škole, Doprava a cestování, Jídlo, nákupy, restaurace, Oblečení a barvy, Volný čas, Čísla, čas a peníze.

Čeština v klinické praxi se dále dělí na 3 sekce: Člověk a nemoc, Potřeby nemocných a Anamnézy. V sekci Člověk a nemoc se studenti seznámí s částmi lidského těla, se stádií lidského života, s nemocemi a jejich příznaky, s úrazy a nehodami, s instrukcemi a vyšetřením, s ordinací a nástroji, s orientací v nemocnici a s lékárnou (8 modulů).

Sekce Potřeby nemocných nabízí doplňková cvičení ke stejnojmenné konverzační příručce (D. Grundová) na témata z jejího 1. vydání: Přijetí do nemocnice, Současné pocity, Rodina a domácnost, Příjem potravy a tekutin, Spánek, Pohyblivost, Zrak a sluch (7 modulů).

Sekce Anamnézy doplňuje učební manuál Talking Medicine od Ivety Čermákové a pokrývá tematicky veškeré tělní systémy, anamnézu osobní, rodinnou, sociální a pracovní (16 modulů).

Kromě aktivit pro rozvoj komunikačních dovedností nabízí tento výukový program dále systematický výklad české gramatiky v angličtině a 46 návazných cvičení s okamžitou zpětnou vazbou. Součástí programu je konečně ozvučený Č-A slovník, který obsahuje cca 2000 výrazů s možností vyhledávání podle české abecedy.

Program je zdarma non-stop přístupný online na uvedené adrese. Pro uživatele bez internetového připojení je k dispozici CD-ROM, které distribuuje 3. LF UK.

Technické požadavky: PC, 64MB RAM (128MB doporučeno), s kvalitním připojením na internet, Windows 98/Me/2000/XP, Internet Explorer 5.0+, Macromedia Flash 6.0+, reproduktory/sluchátka

IX. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Vstupní dotazník

Jméno a příjmení klienta:

Datum testování:

Typ projektu: Praha 2012 ---- ČR 0077
(Označte typ projektu, do kterého je klient zařazen.)

- 1) Mateřský jazyk klienta:
.....
- 2) Věk:
.....
- 3) Dosažené vzdělání:
.....
- 4) Další znalost jazyků:
.....
- 5) Znalost latinky slovem i písmem:
ANO – NE
- 6) Koníčky:
.....
- 7) Jak dlouho jste v České republice?
.....
- 8) Jste v kontaktu s českým prostředím, nebo se pohybujete v krajské komunitě?
.....
- 9) Jakým jazykem mluvíte doma?
.....
- 10) Navštěvují vaše děti české školy?
.....
- 11) Proč studujete/chcete studovat češtinu?
.....
- 12) Jak dlouho studujete češtinu?
.....
- 13) Kolik hodin denně/týdně studujete?
.....
- 14) Co vám dělá v češtině problémy?
.....
- 15) Jaké učebnice jste používal/a při studiu češtiny?
.....
- 16) Jaký typ kurzu jste navštěvoval/a?
.....
- 17) Byl/a jste s výukou spokojen/a? Pokud ne, tak proč.
.....
- 18) O čem nechcete mluvit při vyučování (tabu témata)?
.....
- 19) Učíte se raději ve skupině, nebo dáváte přednost individuálnímu studiu?
.....
- 20) Kolik hodin denně/týdně jste ochoten/ochotna věnovat studiu českého jazyka?
.....

Příloha č. 2 – Testování čtení s porozuměním

Verze pro zkoušenou osobu

ČTENÍ

1. Co znamená to slovo? Spojte podle vzoru (Jen 1 odpověď je dobře).

a) *Banka* → peníze

<i>Nádraží</i>	prací prášky, mýdlo, zubní pasta ...
<i>Tabák</i>	vlak
<i>Drogérie</i>	cigarety
<i>Občerstvení</i>	lékař
<i>Pohotovost</i>	párek

b) *Otevřeno* → Prodávají tam nebo pracují.

<i>Kouření zakázáno</i>	Jdu ven.
<i>Východ</i>	Něco nefunguje.
<i>Nevstupovat</i>	Neprodávají nebo nepracují tam.
<i>Mimo provoz</i>	Nesmím tam kouřit.
<i>Zavřeno</i>	Nesmím tam jít/chodit.

2. Přečtete inzeráty A a B a odpovězte na test (jen 1 odpověď je dobře).

A. Pronajmu nový zařízený družstevní byt 3 + 1, blízko stanice metra Černý most. Cena dohodou. Tel: 251 55 49 65 jen v pracovní dny od 8 do 16 hodin.

B. Mezinárodní firma hledá šikovné řidiče cisterny pouze pro cesty do zahraničí. Požadujeme praxi v oboru minimálně pět let, řidičský průkaz, průkaz ADR (třídy 2, 3, 6, 8, 9) a dobrou znalost anglického jazyka. Poskytujeme ubytování. V případě zájmu volejte na telefonní číslo: 603 886 427.

1) **V inzerátu A**

a) někdo hledá byt b) někdo chce prodat byt c) někdo chce pronajmout byt

2) **V inzerátu A**

a) je výše nájmu b) není výše nájmu c) inzerát nemluví o výši nájmu

3) **Byt v inzerátu A**

a) má 4 místnosti celkem b) má 3 místnosti celkem c) nemá kuchyň

4) **Byt v inzerátu A**

a) má nábytek b) nemá nábytek c) nemluví se v něm o nábytku

5) **Byt v inzerátu A**

a) je v Praze blízko metra b) není v Praze c) je v okolí Prahy

6) **V inzerátu B**

a) hledají řidiče kamionu b) hledají řidiče cisterny c) hledají řidiče taxíku

7) **Podle inzerátu B** řidič musí mít praxi minimálně

a) 10 let) b) 5 let c) 8 let

8) **V inzerátu B** řidič musí umět mluvit

a) anglicky b) rusky c) německy

9) **V inzerátu B** řidič bude jezdit pro firmu

a) v celé České republice b) v České republice a v cizině c) jen v cizině

10) **V inzerátu B** firma nabízí také

a) byt b) vysoký plat c) ubytování

3. Přečtěte si text a doplňte do textu chybějící slova, význam textu bude stejný.*Televizní film*

Po osmi letech života v zahraničí se mladá dívka vrací domů ke své matce, která se stala vdovou. Doma mladou ženu čekají vážné problémy. Rodinná firma po otci je v kritickém stavu. Krátce po příjezdu se dívka setkává se svou dětskou láskou - Davidem. Podaří se dívce zachránit firmu? Najde konečně ten správný citový vztah? Německý romantický film z roku 2001.

Televizní film

(domů, jenom, krize, několik, německý, otec, potkávat, ráda, zachránit, žena)

- Mladá žila let v cizině.
- Nyní se vrací
- Její zemřel.
- Doma čekají mladou ženu potíže.
- Firma, kterou zdělila po otci, se nachází v (*pozor na formu*)
- Když přijíždí dívka domů, muže, který se jmenuje David. (*pozor na formu*)
- Měla ho, než odešla do ciziny.
- Dívka se snaží firmu a najít muže svých snů.
- Je to film z roku 2001.

4. Přečtěte text a doplňte do tabulky ano - ne.

Ve **středu** zataženo až oblačno. Na Moravě a ve Slezsku intenzivní dešťové srážky. Nejvyšší denní teploty 18° C, v 1000 m na horách kolem 15° C. Mírný jižní až jihozápadní vítr 2 až 5 m/s.

Ve **čtvrtek** místy déšť nebo přeháňky. I na horách budou převládat dešťové srážky. Nejvyšší denní teploty 16 až 18 °C. Silný jihozápadní vítr s nárazy kolem 15 m/s.

Počasí	středa	čtvrtek
bude jasno	ano - ne	ano - ne
bude pršet	ano - ne	ano - ne
bude foukat mírný vítr	ano - ne	ano - ne
bude foukat jižní vítr	ano - ne	ano - ne
na teploměru bude 16°C	ano - ne	ano - ne

5. Přečtěte si dobře text.

- (1) Česká republika je bohatá na podzemní vody. Jejich rozložení je nerovnoměrné. Nejvíce bohaté na podzemní vody jsou Česká tabule (pahorkatina ve středních Čechách), Děčínská a Broumovská vrchovina a Ostravská pánev (nížina v okolí města Ostrava).
- (2) Česká republika je rovněž bohatá na minerální prameny. Ve 350 lokalitách se zde nacházejí horké (termální) i chladné minerální prameny. Většina minerálních pramenů je využívána v lázeňství nebo pro výrobu minerálních stolních vod.
- (3) České lázeňství se rozvinulo nejvíce v 18. a 19. století. V této době se léčily v českých lázních mnohé významné osobnosti, například němečtí básníci Goethe a Schiller nebo hudební skladatelé Brahms, Beethoven nebo Wagner. V současné době existuje na území České republiky 35 lázeňských středisek. Léčí se v nich nemoci pohybového ústrojí, trávicího ústrojí, srdeční a cévní nemoci a nemoci dýchacích cest. Nejdůležitější region z hlediska našeho lázeňství jsou severozápadní Čechy, kde se nacházejí naše největší lázně Karlovy Vary.

V kterém odstavci (1-2-3) jsou následující informace?

- a) V České republice je dostatek podzemních vod.
1 – 2 – 3
- b) Nejvíce lázeňských středisek je v severozápadních Čechách.
1 – 2 – 3
- c) Studené a horké prameny se nacházejí na mnoha místech České republiky.
1 – 2 – 3
- d) K největšímu rozvoji českého lázeňství došlo v osmnáctém a devatenáctém století.
1 – 2 – 3
- e) Minerální prameny se využívají k výrobě stolních vod.
1 – 2 – 3

6. Přečtěte si 2 texty. Najděte 5 odlišných informací.*Hotel Florenc Praha*

Hotel Florenc je moderní tříhvězdičkový hotel, částečně rekonstruovaný v roce 2003, s individuální péčí o každého hosta. Hotel je umístěn blízko historického centra a pouze 50 m od stanice metra Florenc. Hlavní autobusové nádraží Praha-Florenc je vzdáleno též 50 m od hotelu. Nabízíme ubytování ve 21 pokojích s jedním, dvěma a třemi lůžky. Všechny pokoje jsou vybaveny vlastní koupelnou, TV satelitním příjmem a telefonem. V přízemí se nachází restaurace a recepce. Parkování je možné v garážích hotelu Hilton, které jsou vzdáleny 200 m od hotelu.

Hotel Florenc Praha

Hotel Florenc je moderní čtyřhvězdičkový hotel, úplně rekonstruovaný v roce 2003, s individuální péčí o každého hosta. Hotel je umístěn blízko historického centra a pouze 50 m od stanice metra Florenc. Hlavní autobusové nádraží Praha-Florenc je vzdáleno též 100 m od hotelu. Nabízíme ubytování ve 21 pokojích s jedním, dvěma a třemi lůžky. Všechny pokoje jsou vybaveny vlastním sprchovým koutem, TV satelitním příjmem a telefonem. V přízemí se nachází bar a recepce. Parkování je možné v garážích hotelu Hilton, které jsou vzdáleny 200 m od hotelu.

1. text A..... text B.....
2. text A..... text B.....
3. text A..... text B.....
4. text A..... text B.....
5. text A..... text B.....

7. Přečtěte si text a odpovězte na otázku jedním slovem.

Špenát je bohatý na vysoce hodnotné železo a také na sodík, draslík, vápník a hořčík. Syrová čerstvá šťáva je jednou z nejvýživnějších potravin pro všechny zažívací a zvláště vylučovací orgány. Přidáním karotkové šťávy vzniká směs, která je dobrou pomocí při znovunabytí normálního tonu střeva.

Květák má množství draslíku, fosforu a síry a také poměrně mnoho bílkovin.

Pórek je bohatý na draslík, vápník, fosfor, chlór a síru. Obsahuje mnoho vitamínu B a C; je to dobrý čistič těla a podporuje vylučování trávicích šťáv a činnost slinivky břišní. Čistí krev a povzbuzuje svalovou činnost, jestliže jsou zatíženy kyselinou močovou při nadměrné konzumaci masa.

Petržel prospívá zraku, ledvinám a močovému měchýři. Pomáhá léčit záněty urogenitálních orgánů. Podporuje vylučování trávicích šťáv a je velkou pomocí při poruchách jater a sleziny.

Karotka je bezesporu nejcennější zeleninou a možná potravinou vůbec. Syrová obsahuje všechny vitamíny a prvky, které lidské tělo potřebuje. Používá se s úspěchem jako vláknina. Bylo zjištěno, že kaše ze syrové karotky je tím nejučinnějším a nejužitečnějším prostředkem, kterým pomůžeme tlustému střevu vrátit se k normálnímu stavu.

1. Který druh zeleniny zlepšuje stav organismu při poruchách jater?
2. Které dva druhy zeleniny obsahují chemický prvek síru?
3. Která zelenina je podle autora článku nejcennější?
4. Který druh zeleniny povzbuzuje činnost slinivky břišní?
5. S kterou zeleninou můžeme smíchat čerstvou karotkovou šťávu?

8. Přečtěte si pozorně požární předpisy a odpovězte na test (1 odpověď je dobře).

- 1. Instalujte a užívejte tepelné a jiné spotřebiče v souladu s průvodní dokumentací výrobce.
 - 2. Při kouření cigaret a odhazování nedopalků do odpadkových košů dbejte na dokonalé uhašení nedopalků cigaret, pozor na pokládání cigaret na hořlavý materiál, velmi nebezpečné je pak kouření v posteli nebo při sezení např. v křesle.
 - 3. Nechejte si pravidelně čistit a kontrolovat komíny.
 - 4. Užívejte výhradně topivo pro dané topidlo určené, nezapalujte pomocí vysoce hořlavých látek (např. benzínu) a netopte např. odpady, plasty apod.
 - 5. Zamezte dětem přístup k možným zdrojům otevřeného ohně - zápalkám, zapalovačům, cigaretám, nebo hořlavinám. Udělejte si čas a vysvětlete jim, že oheň je dobrý sluha, ale zlý pán!
 - 6. Udržujte v řádném stavu elektroinstalace, elektrické spotřebiče, kryty na osvětlovacích tělesech, pohyblivá šňůrová vedení atd.
 - 7. Udržujte dobrý technický stav zdrojů vody, hasicích přístrojů (případně jiných zařízení určených pro hašení požárů).
 - 8. Skladujte hořlavé, výbušné a toxické látky pouze v určených množstvích a prostorách, mimo společné prostory obytných domů. Opatrně nakládejte s hořlavými kapalinami (benzín, nafta, barvy apod.)
 - 9. Chodby, schodiště, únikové cesty a východy udržujte volné k evakuaci osob, materiálu či vedení hasebního zásahu.
 - 10. V lese a ve volné přírodě můžete rozdělávat oheň jen na k tomu vyhrazených místech.
1. Abychom zabránili požáru:
 - a) nesmíme kouřit v místnosti
 - b) nesmíme kouřit v posteli
 - c) nesmíme kouřit v posteli a při sezení
 - d) nesmíme kouřit v křesle
 2. Nesmíme topit:
 - a) plasty
 - b) dřevem
 - c) plasty a dřevem
 - d) odpady a plasty
 3. Zdroje otevřeného ohně jsou:
 - a) komíny
 - b) zápalky, zapalovače, cigarety a hořlaviny
 - c) elektrické spotřebiče
 - d) topidla
 4. Hořlaviny můžeme skladovat:
 - a) v obytných místnostech
 - b) na chodbách
 - c) na schodištích
 - d) v určených prostorách
 5. V přírodě můžeme rozdělávat oheň:
 - a) na určených místech
 - b) všude
 - c) v lese
 - d) mimo vyhrazené prostory

Pokyny:

- Ad 1) Zkoušený si přečte úlohu a připojí šipku ke správnému výrazu. Platí jen jedna odpověď.
- Ad 2) Zkoušený si přečte úlohu a zvolí jednu odpověď, ke zvolení může použít zakroužkování nebo jinou symboliku, aby to bylo jasné a jednoznačné. Platí jen jedna odpověď.
- Ad 3) Zkoušený si přečte úlohu a napíše ano, ne do tabulky podle toho, co je v textu.
- Ad 4) Zkoušený si přečte text a napíše slova do textu, aby oba texty měly stejný význam.
- Ad 5) Zkoušený si přečte text a číslicí 1, 2, 3 označí odstavec, kde se informace vyskytuje
- Ad 6) Zkoušený přečte text a vyznačí slova, která jsou v obou textech rozdílná
- Ad 7) Zkoušený přečte text a odpoví na otázku, odpověď obsahuje jedno slovo
- Ad 8) Zkoušený přečte text a zvolí jednu správnou odpověď. Platí jen jedna odpověď z nabízených variant.

Doba řešení celého úkolu: 30 minut čistého času bez vysvětlování a organizace

1. Řešení:

<i>Nádraží</i>	vlak
<i>Tabák</i>	cigarety
<i>Drogérie</i>	prací prášky, mýdlo, zubní pasta
<i>Občerstvení</i>	párek
<i>Pohotovost</i>	lékař

<i>Kouření zakázáno</i>	Nesmím tam kouřit.
<i>Východ</i>	Jdu ven.
<i>Nevstupovat</i>	Nesmím tam jít/chodit.
<i>Mimo provoz</i>	Něco nefunguje.
<i>Zavřeno.</i>	Neprodávají nebo nepracují tam.

Hodnocení: 1 správná odpověď = 1 bod, celkem lze získat 10 bodů

2. Řešení

1c, 2c, 3a, 4a, 5a, 6b, 7b, 8a, 9c, 10c

Hodnocení: 1 správná odpověď = 1 bod, celkem lze získat 10 bodů

3. Řešení

Žena, několik, domů, otec, jenom, krizi, potkává, ráda, zachránit, německý

Hodnocení: 1 správná odpověď = 1 bod, celkem lze získat 10 bodů

4. Řešení:

Počasí	středa	čtvrtek
bude jasno	ne	ne
bude pršet	ano	ano
bude foukat mírný vítr	ano	ne
bude foukat jižní vítr	ano	ne
na teploměru bude 16° C	ne	ano

Hodnocení: 1 správná odpověď = 1 bod, celkem lze získat 10 bodů

5. Řešení

a) 1; b) 3; c) 2; d) 3; e) 2

Hodnocení: 1 správná odpověď = 2 body, celkem lze získat 10 bodů

6. Řešení

1. tříhvězdičkový/čtyřhvězdičkový

2. částečně/úplně

3. 50 m/100 m

4. vlastní koupelnu/vlastním sprchovým koutem

5. restaurace/bar

Hodnocení: 1 správná odpověď = 2 body, celkem lze získat 10 bodů

7. Řešení

1) petržel 2) květák a pórek 3) karotka 4) pórek 5) se špenátem

Hodnocení: 1 správná odpověď = 2 body, celkem lze získat 10 bodů

8. Řešení

1c; 2d; 3b; 4d; 5a

Hodnocení: 1 správná odpověď = 2 body, celkem lze získat 10 bodů

TABULKA HODNOCENÍ

úroveň	A0	A1/1	A1/2	A2/1	A2/2	B1/1	B1/2	B2/1	B2/2
počet bodů	0-4	8-10	11-14	15-20	21-28	29-38	39-50	51-64	65-80

Příloha č. 3 – Testování poslechu s porozuměním**1. Kterou stanicí metra slyšíte? Označte ji pomocí symbolu.**

Model: Můstek ..x., Nové dvory, Dobřany,,

Zličín....., Pankrác....., Vysočanská....., Budějovická....., Nové Butovice....., Karlovo náměstí....., Rajská zahrada....., Českomoravská....., Národní třída....., Anděl....., Smíchovské nádraží....., Náměstí Republiky....., Hloubětín....., Radlická....., Kačerov....., Hradčanská....., Křižíkova....., Hůrka....., Hlavní nádraží....., I. P. Pavlova.....

2. Doplňte číslovky matematicky.

1. dialog:

2. dialog:

3. Je pravda – není pravda.

1. Eva vstala ráno v 6 hodin.	ano - ne
2. Odjela do Prahy vlakem.	ano - ne
3. Přijela do Prahy v 8 hodin	ano - ne
4. Potom navštívila banku.	ano - ne
5. V poledne obědvala s bratrem.	ano - ne
6. Odpoledne navštívila výstavu.	ano - ne
7. Večer se vrátila domů v 7 hodin.	ano - ne
8. Večeřela v restauraci.	ano - ne
9. Po večeři se dívala na televizi.	ano - ne
10. V 11 hodin šla spát.	ano - ne

4. Poslechněte si text a odpovězte (jen 1 odpověď je dobře).

- Vlak je
 - rychlík
 - osobní vlak
 - spěšný vlak
- Vlak má číslo
 - 703
 - 753
 - 793
- Vlak jede
 - z Jeseníka do Chebu
 - z Chebu do Jeseníka
 - rychlík nepojede přes Plzeň
- Vlak
 - nemá problémy
 - má zpoždění patnáct minut
 - má zpoždění padesát minut
- Můžu cestovat tím vlakem, když jedu do
 - Loun
 - Berouna
 - Roudné

5. Poslechněte si rozhovor a doplňte slova do textu.

- A: Dobrý den, ordinace doktorky Pokorné.
 B: Dobrý, tady Nováková. Mohla bych se prosím vás objednat k paní doktorce?
 A: Prosím, ale tento má všechno obsazeno
 B: Nejlépe by se mi to hodilo příští Mám náhradní volno.
 A: Je tady volno v hod. a pak v 11.30.
 B: Raději v 11.30, nerada totiž vstávám.
 A: Dobře, píšu si 11.30. Jaké je křestní jméno?
 B:
 A: A ročník narození?
 B: 1975.
 A: Máte nějaké?
 B: Ne, jen preventivní prohlídku.
 A: Dobře, mám to zaznamenané. Na shledanou.
 B: Děkuji,

6. Poslechněte si text a doplňte tabulku.

Den	Téma
Pondělí	
Úterý	
Středa	
Čtvrtek	
Pátek	

7. Poslechněte si text a podtrhněte rozdílné informace.

Nad západní Evropou se bude udržovat mělká brázda nízkého tlaku vzduchu. Během odpoledne bude ze západní Evropy do střední Evropy postupovat zvlněná studená fronta. V noci bude jasno až oblačno, místy přeháňky nebo bouřky. Nejnižší noční teploty budou 15 až 17°C. Bude vanout slabý západní vítr do 15 km/h. Během dne bude polojasno, na většině území budou přeháňky, místy bouřky. Nejvyšší denní teploty se budou pohybovat mezi 26 až 30°C, na západě Čech kolem 24°C. Teplota v 1000 m nad mořem bude 20°C, na Šumavě pouze 16°C. Mírný jihozápadní vítr se změní v Čechách na západní vítr a bude v bouřkách zeslabovat.
 Upozornění: Během noci, ale zejména během dne se mohou v bouřkách vyskytnout silné srážky nebo kroupy. Tlak bude mít ve dne i v noci setrvalý stav.

8. Poslechněte si text a odpovězte krátce na otázky. Odpovězte 1 slovem.

1. Co se stalo dnes ráno na dálnici D1?
2. Který dopravní prostředek havaroval na 52. kilometru dálnice?.....
3. Kdo přijel do Brna s velkým čtyřhodinovým zpožděním?.....
4. Která akce se konala v Brně?.....
5. Napište číslo informační linky, která nabízí aktuální informace z dálnice D1.....

Pokyny a hodnocení.

Ad 1) Zkoušející přečte 2x běžným tempem níže uvedené stanice, zkoušený zaškrtně nebo zakroužkuje slyšené stanice.

Vysočanská, Nové Butovice, Karlovo náměstí, Českomoravská, Smíchovské nádraží, Náměstí Republiky, Radlická, Hradčanská, Hlavní nádraží, I. P. Pavlova.

Hodnocení: 1 správná odpověď = 1 bod, celkem lze získat 10 bodů

Ad 2) Zkoušející přečte 1x běžným tempem níže uvedené mini-dialogy.

Dialog 1:

A: Marie, prosím tě, jaké máš číslo telefonu?

B: 547 832 936.

A: Můžeš mi to zopakovat?

B: 547 832 936.

A: Děkuju.

Dialog 2:

A: Informace, prosím.

B: Dobrý den, můžete mi říct, jaké číslo má firma Radio-taxi Praha?

A: 213 510 914.

B: Děkuju.

A: Požadované číslo je 213 510 914.

Hodnocení: 1 správná odpověď = 5 bodů, celkem lze získat 10 bodů

Ad 3) Zkoušející přečte 2x běžným tempem tento text.

Včera ráno Eva vstala už v 5 hodin. V 6 hodin odjela vlakem do Prahy. Na Hlavní nádraží přijela včas v 8 hodin. Vzala si taxík a jela navštívit jednoho klienta firmy, pro kterou teď pracuje. V poledne měla schůzku s ředitelem banky a šla s ním na oběd. Po obědě navštívila zajímavou výstavu fotografií v galerii na Malé Straně. V pět hodin odpoledne jela tramvají na nádraží, nasedla do vlaku a vrátila se domů. Na nádraží v Hradci přijela v 7 hodin. Dala si jen lehkou večeři. Po večeři se dívala na televizi. Ve 12 hodin šla spát.

Hodnocení: 1 správná odpověď = 1 bod, celkem lze získat 10 bodů

Ad 4) Zkoušející přečte 2 x tempem, kterým hlásí rozhlas na nádraží níže uvedený text, zkoušený zaškrtně nebo zakroužkuje odpověď. Jen jedna odpověď je správná.

Vážení cestující, prosíme pozor, rychlík číslo sedm set padesát tři ze směru Jeseník, Letohrad, Hradec Králové, Poděbrady, Nymburk, který dále pokračuje ve směru Praha-Smíchov, Beroun, Plzeň, Mariánské Lázně, Cheb bude asi patnáct minut opožděn z důvodů čekání na další vlak. Upozorňujeme, že předpokládaná doba zpoždění se může změnit. Vážení cestující, omluvte prosím zpoždění vlaku.

Hodnocení: 1 správná odpověď = 2 body, celkem lze získat 10 bodů

Ad 5) Zkoušející přečte 2x níže uvedený rozhovor. Klient doplňuje do připraveného textu slyšené informace.

A: *Dobrý den, ordinace doktorky Pokorné.*

B: *Dobrý den, tady Nováková. Mohla bych se prosím vás objednat k paní doktorce?*

A: *Prosím, ale tento týden je všechno obsazeno.*

B: *Nejlépe by se mi to hodilo příští úterý. Mám náhradní volno.*

A: *Je tady volno v 8. 00 hod. a pak v 11.30.*

B: *Raději v 11.30, nerada totiž ráno vstávám.*

A: *Dobře, píšu si 11.30. Jaké je vaše křestní jméno?*

B: *Eva.*

A: *A ročník narození?*

B: *1975.*

A: *Máte nějaké bolesti?*

B: *Ne, potřebuju jen preventivní prohlídku.*

A: *Dobře, mám to zaznamenané. Na shledanou.*

B: *Děkuji, na shledanou.*

Hodnocení: 1 správná odpověď = 1 bod, celkem lze získat 10 bodů

Ad 6) Zkoušející přečte 2x níže uvedený text. Tempo je vždy přirozené, tempo moderátora v rozhlase. Zkoušený doplňuje tabulku.

Každý všední den odpoledne vysílá Český rozhlas 2 Praha diskusní pořad, který se jmenuje Káva o čtvrté. Během tohoto pořadu přicházejí do studia hosté, kteří mluví o různých aktuálních problémech. Každý den se mluví o jiném tématu. Pondělí je vyhrazeno diskusi o různých problémech našeho zdravotnictví. V úterý mluvíme o politice. Ve středu se věnujeme sociálním problémům. Ve čtvrtek mluvíme o dopravě a konečně v pátek diskutujeme o současné ekonomické situaci. Dnes je středa a my budeme mluvit o problémech nezaměstnaných. Na vaše otázky budou odpovídat v našem studiu pozvaní hosté z Ministerstva sociálních věcí.

Hodnocení: 1 správná odpověď = 2 body, celkem lze získat 10 bodů

Ad 7) Zkoušející přečte 2x níže uvedený text. Tempo moderátora v rozhlase.

Nad střední Evropou se bude udržovat mělká brázda nízkého tlaku vzduchu. Během dopoledne bude ze západní Evropy do střední Evropy postupovat zvlněná studená fronta. V noci bude polojasno až oblačno, místy přeháňky nebo bouřky. Nejnižší noční teploty budou 13 až 17°C. Bude vanout slabý proměnlivý vítr do 15 km/h.

Během dne bude polojasno, na většině území budou přeháňky, místy bouřky. Nejvyšší denní teploty se budou pohybovat mezi 26 až 36°C, na jihozápadě Čech kolem 24°C. Teplota v 1000 m nad mořem bude 20°C, na Šumavě pouze 16° Celsia. Mírný jižní vítr se změní v Čechách na západní vítr a bude v bouřkách zesilovat.

Upozornění: Během noci, ale zejména během dne se mohou v bouřkách vyskytnout přívalové srážky nebo kroupy. Tlak bude mít ve dne i v noci setrvalý stav.

Hodnocení: 1 správná odpověď = 1 bod, celkem lze získat 10 bodů

Ad 8) Zkoušející přečte 2x níže uvedený text. Tempo dopravních zpráv.

Dnes ráno se odehrála na dálnici D1 nehoda, která prověřila nervy motoristů, ale také novou linku INFO D1 1220 společnosti Global Assistance a. s. Tato linka nabízí aktuální dopravní informace z D1.

Protože dnešní den na výstavišti v Brně byl zasvěcen tiskovým konferencím jednotlivých automobilek, mířila do Brna celá řada novinářů. Ti, kteří vyrazili z Prahy do Brna dnes ráno, však přijeli s velkým zpožděním, které způsobila havárie kamionu na 52. kilometru dálnice. Až více než čtyřhodinová cesta z Prahy do Brna hodně poznamenala nervy některých řidičů. Je však pravda, že tato situace také prověřila výborně novou službu, kterou připravila těsně před zahájením AUTOSALONU BRNO společnost Global Assistance, a. s. na své lince 1220. Až několik stovek volajících se totiž snažilo získat v ranních hodinách ty nejaktuálnější informace z místa nehody. Nová linka INFO D1 1220 byla proto skutečně dostatečně prověřena mnoha volajícími novináři. Na této lince může získávat informace až třicet volajících najednou, a tak by mělo být zaručeno to, že se každý zájemce dovolá.

Hodnocení: 1 správná odpověď = 2 body, celkem lze získat 10 bodů

Řešení

Ad 1) dle textu

Ad 2) čísla dle dialogu

Ad 3) 1) ne; 2) ano; 3) ne; 4) ne; 5) ne; 6) ano; 7) ano; 8) ne; 9) ano; 10) ne

Ad 4) 1) a; 2) b; 3) a; 4) b; 5) b

Ad 5) den; týden; úterý; 8.00 (osm); ráno; vaše; Eva; bolesti; potřebuju/potřebuji; na shledanou

Ad 6)

Den	Téma
Pondělí	zdravotnictví
Úterý	politika
Středa	sociální problémy
Čtvrtek	doprava
Pátek	ekonomická situace

Ad 7) západní, odpoledne, jasno, 15, západní, 36, západě, jihozápadní, zeslabovat, silné

Ad 8) nehoda, kamion, novináři, autosalon, 1220

Poznámka: Tabulka hodnocení viz čtení

Příloha č. 4 – Testování psaní

Ověření dovednosti produkce psaného textu – 1

Vyplňte formulář:

Příjmení:

Jméno:

Datum narození:

Pohlaví: Stav:

Bydliště:

Telefon (pevná linka): Mobil:

Vzdělání:

Zájmy a záliby:

Manžel/manželka:

Děti:

Ověření dovednosti produkce psaného textu – 2

Napište krátký text na pohlednici - blahopřání k narozeninám:

.....
.....
.....

Napište krátký text na pohlednici – pozdrav z výletu:

.....
.....
.....

Ověření dovednosti produkce psaného textu – 3

Napište text na téma Moje rodina:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ověření dovednosti produkce psaného textu – 4

Odpovězte na inzerát:

Hledáme dělníka/dělnici do skladu – práce na směny (6,00-14,30, Po-Pá). Dobré platové podmínky, práce v dynamickém kolektivu, možnost stravování v závodní jídelně. Pracoviště v Praze 10, v dosahu MHD. Zájemci o práci kontaktujte pí Janu Veselou, personální oddělení, Sklady s. r. o., Policová 10, 156 00 Praha 5.

.....

.....

.....

.....

.....

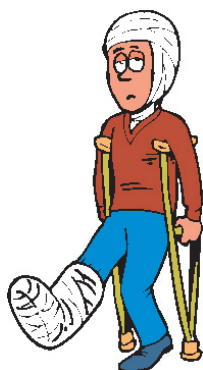
.....

.....

.....

.....

Ověření dovednosti produkce psaného textu – 5

Jak se cítí osoba na obrázku? Napište souvislý text (min. 7 vět):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Příloha č. 5 – Testování mluvení

Obrázek číslo 1 - *Rodinná fotografie*

1. Co vidíte?
2. Jaká je ta rodina/fotografie?
3. Odkud je ta rodina?
4. Kdo z nich se Vám líbí nejvíc?
5. Kolik je mužů podle vás let?

Obrázek číslo 2 – *Ulice*

1. Ve kterém městě může být ta ulice?
2. Jaké dopravní prostředky vidíte?
3. Čí je to kolo?
4. Co bude podle Vás to dítě dělat?
5. Chtěla byste bydlet v takové ulici?

Obrázek číslo 3 – *Telefonistka*

Klient položí zkoušejícímu postupně 5 otázek.

Obrázek číslo 4 – *U lékaře*

Klient položí zkoušejícímu postupně 5 otázek.

Obrázek 5 – *Na horách*

Klient min. v 5 větách volně popíše obrázek.

Obrázek 6 – *Informační kancelář*

Klient min. v 5 větách volně popíše obrázek.

	OTÁZKA 1	OTÁZKA 2	OTÁZKA 3	OTÁZKA 4	OTÁZKA 5
OBRÁZEK 1	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P
OBRÁZEK 2	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P
OBRÁZEK 3	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P 	V BSZ G KP P 	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P
OBRÁZEK 4	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P 	V BSZ G KP P 	V G BSZ KP P 	V G BSZ KP P
OBRÁZEK 5	V G BSZ KP P 				
OBRÁZEK 6	V G BSZ KP P 				

V - výslovnost
G - gramatická správnost
BSZ - bohatost slovní zásoby
KP - Koherence a plynulost projevu
P - pohotovost

Konečné hodnocení	
%	Hodnocení
0%	Začátečník
3%	A1/1
6%	A1/2
12%	A2/1
21%	A2/2
33%	B1/1
48%	B1/2
64%	B2/1
85%	B2/2

Příloha č. 6 – dotazník pro instituce

Jméno školy/ instituce:
Adresa:
Telefon:
Kontaktní osoba:
WWW stránky:
E-mail:
Jedná se o:* veřejnoprávní soukromou školu / instituci.

*Vyhovující údaje prosím označte!

1) Učebny školy/ instituce se nacházejí:

- přímo v centru města na adrese:
- v dosahu MHD min. od (stanice metra, autobusového nádraží apod.)
- jinde, uveďte prosím kde

2) Je škola / instituce členem nějaké odborné profesionální organizace?

ANO - NE

Pokud ANO, tak prosím uveďte jakého:

3) Dělite své klienty (studenty češtiny) do skupin podle jejich mateřského jazyka, event. podle jazyka, který ovládají a dorozumívají se jím s ostatními?

ANO - NE

Pokud ANO, tak prosím uveďte nejčastější skupiny, do kterých klienty rozdělujete:

.....

4) Jakým způsobem přihlížíte při výuce k mateřskému / eventuálně zprostředkovacímu jazyku klientů?

.....

5) Studenty rozdělujete do skupin na základě:

- písemného testu
- ústního pohovoru
- obojího
- jiným způsobem, jakým:

6) Jaký je minimální a maximální možný počet studentů ve skupině?

.....

7) Jaké typy kurzů nabízíte? (např. 2 týdně x 4 hodiny, à 45 min.)?

.....
.....
.....
.....
.....

- 8) Poskytujete nějaké slevy? ANO - NE**
 Pokud ANO, tak prosím napište jaké a komu:
- 9) Jsou vaše kurzy označeny podle úrovně Společného evropského referenčního rámce? ANO - NE**
- 10) Kolik klientů aktuálně studuje češtinu pro cizince ve vaší škole/instituci?**

- 11) Ve kterém roce jste ve vaší škole/instituci začali vyučovat češtinu pro cizince?**

- 12) Kolik klientů dosud absolvovalo vaše kurzy češtiny pro cizince ?**

- 13) Udržujete kontakty se svými absolventy? ANO - NE**
 Pokud ANO, tak prosím napište jak:
- 14) Učitel/lektor má v učebně k dispozici:**
- Černou tabuli
 - Bílou tabuli
 - Interaktivní tabuli
 - Zpětný projektor
 - Televizi s videopřehrávačem
 - Televizi s DVD přehrávačem
 - Audio přehrávač – kazety
 - Audio přehrávač – CD
 - Počítač s projektorem
 - Jiné:.....
- 15) Jakou kvalifikaci mají vaši učitelé/lektori? (Rozepište bez udání konkrétních jmen, např. obor – čeština – angličtina na pedagogické fakultě apod.)**

- 16) Které cizí jazyky ovládají plynně? (Rozepište bez udání konkrétních jmen.)**

- 17) Jak si doplňují kvalifikaci pro obor čeština pro cizince?**

18) Jak si doplňují pedagogickou kvalifikaci v oboru didaktika cizích jazyků?

.....
.....

19) Jak byli/jsou vyučující seznamováni se SERR?

.....
.....

20) Jsou vaši učitelé členy nějakých odborných profesionálních organizací?

ANO - NE

21) Užívá učitel/lektor češtiny přímo ve výuce zprostředkovacího jazyka ?

ANO - NE

Pokud ANO, tak prosím uveďte kterého a jak:.....

.....

22) Jaké učebnice a studijní materiály ve výuce používáte? (Materiály prosím rozepište podle skupin, ve kterých jsou u vás používány.)

.....
.....
.....
.....
.....

Které z uvedených učebnic a materiálů považujete pro svoje skupiny za nejvhodnější a proč?

.....
.....

Jakým způsobem je učitelem organizována vyučovací jednotka?

.....
.....

23) Nabízí vaše škola/instituce svým klientům též možnost účastnit se mimoškolních aktivit? ANO - NE

Pokud ANO, tak prosím uveďte jakých a jak často.

.....
.....

24) Jakým způsobem prověřujete výuku a činnost učitelů/lektorů během kurzů?

- ohlášenými hospitacemi
- neohlášenými hospitacemi
- dotazníky pro klienty
- jinak.....
- neprověřujeme

25) Prověřujete využívání moderní techniky při vyučování? ANO - NE

26) Má studium češtiny pro cizince ve vaší škole/instituci nějakou návaznost?

ANO - NE

27) Dostává klient po ukončení studia nějaké osvědčení? ANO - NE

Pokud ANO, tak prosím uveďte jaké:.....

28) Je obdržení tohoto osvědčení podmíněno absolvováním nějakého testu/zkoušky? ANO - NE

Pokud ANO, tak prosím popište strukturu zkoušky:.....

.....
.....
.....
.....

29) Má klient možnost po absolvování kurzu češtiny složit zkoušku s mezinárodní platností? ANO - NE

Pokud ANO, tak prosím uveďte jakou:.....

.....

Místo pro další případné informace, které považujete za důležité uvést:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Velice Vám děkujeme za vyplnění dotazníku.

Příloha č. 7 - Dotazník pro jednotlivé učitele

Milý kolego/milá kolegyně, rádi bychom Vás požádali o pečlivé vyplnění následujícího dotazníku.

Jméno:....., Příjmení:.....
Titul/y:
Adresa:
Telefonní číslo - pevná linka:
Telefonní číslo - mobilní telefon:
E-mail:
Pracuji na:* dohodu živnostenský list.

*Vyhovující údaje prosím označte!

Uvedte jméno VŠ a obor, který jste absolvoval/a (např. obor – čeština – angličtina na pedagogické fakultě apod.):

.....
.....

Uvedte ev. další absolvované kurzy zaměřené na výuku češtiny pro cizince:

.....
.....

Které cizí jazyky ovládáte?

- Angličtina
- Němčina
- Španělština
- Ruština
- Ukrajínština
- Běloruština
- Arabština
- Turečtina
- Jiné:

Jak dlouho se věnujete výuce češtiny pro cizince? V kterém roce jste začal/a učit?

.....
.....

Jste členem nějaké odborné profesionální organizace? ANO - NE

Pokud ANO, uveďte prosím které:.....

Jste seznámen/a se SERR? ANO - NE

Řídíte se při výuce popisem úrovně SERR? ANO - NE

Máte zkušenosti s výukou odborné češtiny? ANO - NE

Pokud ANO, tak prosím napište na jaké obory se zaměřujete:

.....

30) Jak si doplňujete kvalifikaci pro obor čeština pro cizince?

.....

.....

31) Jak si doplňujete pedagogickou kvalifikaci v oboru didaktika cizích jazyků?

.....

.....

32) Zaměřujete se na nějaké konkrétní jazykové či národnostní skupiny?

ANO - NE

Pokud ANO, tak prosím uveďte na které:

.....

33) Uveďte učebnice a studijní materiály, které při individuální výuce používáte. Které z nich považujete za nevhodnější a proč?

.....

.....

.....

34) Jak si organizujete svou lekci z hlediska řečových dovedností a výuky jednotlivých jazykových prostředků?

.....

.....

.....

.....

35) Užíváte při výuce zprostředkovací jazyk? ANO - NE

36) Máte vlastní prostory pro výuku? ANO - NE

Pokud ANO, tak prosím uveďte kde a jak jsou vybaveny:

.....

37) Jaké technické pomůcky používáte při výuce?

.....

.....

38) Uveďte prosím svou časovou disponibilitu:

Kolik hodin týdně můžete učit, ve kterých dnech (po-ne) a kdy (dopol., odpol., večer)?

.....

39) Jste ochoten/ochotna učit i o prázdninách? ANO - NE

40) Vytvořil/a jste či vytváříte vlastní učební materiály na výuky češtiny pro cizince?

Pokud ANO, tak prosím uveďte název, vydavatele, rok vydání, ev. webovou stránku.

.....

Velice Vám děkujeme za vyplnění dotazníku.

● ● ● X. POUŽITÁ LITERATURA ● ● ●

- Beneš, E. a kol.: *Metodika cizích jazyků*, SPN, Praha 1970
- Cvejnová, J.: *Ústní zkoušky pro francouzštinu podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky - základní informace*, in *Ústní zkoušky z cizích jazyků (a z češtiny pro cizince)*, ÚJOP UK, Praha 2006
- Čadská, M. a kol.: *Čeština jako cizí jazyk, Úroveň A2*, MŠMT, Praha 2005
- Čeština jako cizí jazyk I – IV*, Ústav bohemistických studií UK, Praha 1985, 1990, 2002
- Hádková, M. – Línek, J. – Vlasáková, K.: *Čeština jako cizí jazyk, Úroveň A1*, MŠMT 2005
- Hendrich, J. a kol.: *Didaktika cizích jazyků*, SPN, Praha 1988
- Hrdlička, M.: *Čeština – cizí jazyk*, Praha 2002
- Hronová, K.: *Čeština jako cizí jazyk*, Karolinum, Praha 1993
- Choděra, R. aj.: *Didaktika cizích jazyků na prahu nového století*, Ostravská univerzita, Ostrava 1999, 2000
- Choděra, R. aj. : *Didaktika cizích jazyků na přelomu století*, Edipress, Rudná 2001
- Choděra, R.: *Didaktika cizích jazyků*, Academia, Praha 2006
- Milanovic, M: a kol: *Language examining and test development / Évaluation de compétences en langues et conception de tests*, Division des Politiques Linguistiques, Strasbourg 2002
- Prahová úroveň - čeština jako cizí jazyk*, Council of Europe, 2001
- Společný evropský referenční rámec pro jazyky*, Univerzita Palackého, Olomouc 2002
- Threshold Level 1990*, Cambridge University Press, Cambridge 1990
- Underhill, A: *Testing spoken language*, Cambridge 1987
- Úroveň B2 – čeština jako cizí jazyk*, MŠMT, 2005
- Ústní zkoušky z cizích jazyků (a z češtiny pro cizince)*, ÚJOP UK, Praha 2006

